

Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s.,
České Budějovice

Bakalářská práce

System ochrany veřejného pořádku v podmínkách ČR

Autor práce: Jiří Kulhánek
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr.et Bc. Josef Kříha
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Bc. Josefu Kříhovi. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Abstrakt

KULHÁNEK, J. *Systém ochrany veřejného pořádku v podmínkách ČR: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 63 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha.

Klíčová slova: veřejný pořádek, přestupek, obecně závazné vyhlášky, trestný čin, policie

Předkládaná bakalářská práce pojednává o problematice veřejného pořádku a jeho ochraně ze strany orgánů veřejné správy. Zabývá se výkladem pojmu veřejný pořádek a významem jeho dodržování pro klidné a bezpečné fungování společnosti. Pojednává o postavení orgánů veřejné správy při dohledu nad dodržováním veřejného pořádku a to jak ze strany obcí a nástrojů které při tomto využívají – tedy obecně závazné vyhlášky a obecní policie, tak i úlohou Policie České republiky, jejím postavením a zákonnými oprávněními, které při dodržování veřejného pořádku využívá a dále pak i koordinací při zajišťování záležitostí veřejného pořádku mezi obcemi a Policií České republiky. Bakalářská práce dále zahrnuje přehled skutkových podstat přestupků a vybraných trestných činů, jejichž spácháním pachatelé narušují veřejný pořádek. Dále vyhodnocuje postavení soukromoprávních subjektů a jejich oprávnění při ochraně veřejného pořádku.

Abstract

KULHÁNEK, J. *System of Public Order Protection under Conditions of the Czech Republic : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011, 63 p. Supervisor: Mgr. et Bc. Josef Kříha

Key words: Public Policy, Offense, Generally binding Regulation, Crime, Police

This thesis deals with the issue of public order and the protection of the authorities of the public administration. It deals with the interpretation of the concept of public order and the relevance of its compliance with for the peaceful and safe functioning of the society. Deals with the position of public authorities in monitoring observance of public order both by the municipalities and the instruments that this use--generally binding decrees and the municipal police, and the role of the police of the Czech Republic, its status and legal rights, in compliance with the public order uses and then coordination in the provision of issues of public policy between municipalities and the police of the Czech Republic. Bachelor's thesis also includes an overview of the factual elements of offences and selected offences whose perpetrators committing a disturb the public order. Furthermore, it evaluates the status of private bodies and their authority in the protection of public order.

OBSAH

Úvod.....	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Veřejný pořádek a obecně závazné vyhlášky	10
2.1 Obecní policie	14
3 Veřejný pořádek a přestupky	20
4 Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných	24
4.1 Trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby	24
4.2 Trestné činy úředních osob	25
4.3 Úplatkářství	26
4.4 Jiná rušení činnosti orgánu veřejné moci	28
4.5 Trestné činy narušující soužití lidí	35
4.6 Jiná rušení veřejného pořádku.....	37
4.7 Organizovaná zločinecká skupina.....	41
4.8 Některé další formy trestné součinnosti	43
5 Úloha policie České republiky při udržování veřejného pořádku	46
6 Postavení soukromoprávních subjektů	50
6.1 Soukromé bezpečnostní agentury	50
6.2 Krajiní nouze	52
6.3 Nutná obrana	54
6.4 Oprávněné použití zbraně	56
6.5 Petiční právo.....	57
Závěr.....	59
Seznam použitých zdrojů	60
Seznam zkratk	63

Úvod

Veřejný pořádek představuje právním předpisem tzv. neurčitý právní pojem. V obecném smyslu představuje souhrn pravidel nebo zásad chování na veřejnosti. Veřejný pořádek je v tomto smyslu objektem skutkové podstaty přestupku. Zvláštní uplatnění zásady veřejného pořádku přichází v úvahu zejména také v případech, v nichž by se účinky právního řádu cizího státu, jenž by měl být aplikován v řízení o věcech s cizím (mezinárodním) prvkem, přičily zásadám společenského a státního zřízení ČR. Musí jít o takové zásady, na nichž je nutné bez výhrady trvat (např. pokud by šlo o úpravu diskriminující ženy, národnost, rasu apod., ale i např. o zásadu nutnosti doručovat účastníku řízení návrh na zahájení řízení).¹

V této práci se však budeme zabírat komplexním systémem ochrany veřejného pořádku v podmínkách České republiky, a sice z úhlu pohledu různých chráněných zájmů a intenzity narušení veřejného pořádku, které pak vyústí v kvalifikaci trestného činu či přestupku. Nahlédneme také na roli orgánů, které mají za úkol dohlížet na zabezpečení veřejného pořádku, zejména pak na roli Policie České republiky a obecní policie. Velice významná je také problematika veřejného pořádku regulovaná na úrovni obcí obecně závaznými vyhláškami.

V neposlední řadě nahlédneme také na problematiku participování soukromoprávních subjektů na udržování veřejného pořádku. Jedná se na jedné straně o provozování podnikatelské činnosti (cestou soukromé bezpečnostní agentury) a na druhou stranu na akce jednotlivých občanů, kteří mají ve svých rukách určité (právním řádem aprobované) nástroje, s jejichž pomocí mohou přispívat k potírání společensky patologických jevů, které bezpochyby souvisí s narušováním veřejného pořádku.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů ve svém ustanovení § 28 až 32 vymezuje případy, kdy se již ze zákona vylučuje protiprávnost skutku. Kromě případů nutné obrany, krajní nouze a oprávněného použití zbraně uvádí též případy svolení poškozeného a přípustného rizika ve výrobě a výzkumu.

Zkoumaná problematika je v současné době a v současné společnosti nanejvýš aktuální, neboť právě v současnosti se můžeme setkat se zvýšenou mírou nespokojenosti mezi občany, což je zároveň reflektováno i v nestabilitě nejvyšších politických sfér, politických třenic, prorůstáním světa organizovaného zločinu do

¹ HENDRYCH, D. *Právní slovník*, 3. vyd., Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-059-1, s. 1005

veřejné sféry a také mírou korupce, která rozkládá stabilitu veřejných rozpočtů prostřednictvím tunelování rozpočtových složek skrz úplatná výběrová řízení (na celostátní i komunální úrovni).

Česká republika má dobré výsledky v určitých oblastech udržování veřejného pořádku, mezi které patří například nízká míra násilné trestné činnosti a přestupků, které dokáží orgány činné v trestním řízení poměrně úspěšně stíhat, a tedy o bezpečnost zdraví a majetku je v dostatečné postaráno. Horší výsledky má náš stát v boji s korupcí, která se v posledních letech značně rozbujela a čelí nelichotivým kritikám mezinárodních organizací.

Ze všech zmíněných důvodů je nanejvýše aktuální předmětnou tematiku zkoumat a podrobovat ji analýzám, neboť jedině tak můžeme zjišťovat, co by bylo záhodno ještě zlepšit a přispět tak k vyšší míře společného blaha.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem mé bakalářské práce je kompletně prozkoumat a analyzovat problematiku regulace a ochrany veřejného pořádku v národních či regionálních konsekvencích. Tento cíl je výzvou ze dvou důvodů; primo: vybrané správní orgány (a také soudy) mají možnost provádět výkon veřejného pořádku, a proto se toto téma týká opravdu velkého počtu subjektů, secundo: vzájemný propletenec právních předpisů, který udržování veřejného pořádku reguluje, není přehledný a jeho přehledný rozbor je jistě žádoucí.

Problematika veřejného pořádku je rovněž součástí správního práva a trestního práva, má bezprostřední vazbu na řadu veřejnoprávních institutů a z tohoto důvodu bývá odborníky poměrně často komentována. Je nasnadě, že toto téma je v uspokojivé míře zastoupeno v literatuře, zejména pak v odborných právních časopisech či v komentovaných zněních jednotlivých zákonů. Vedle literatury bude zapotřebí se velice soustředěně pustit do studia všech souvisejících zákonů a vyhlášek, kterých je z pochopitelných důvodů také celá řada.

Jak již bylo naznačeno shora, hlavní metodou mého zkoumání bude metoda analytická, v jejímž rámci budu studovat shromážděné prameny, informace vyhodnocovat, třídit a následně uspořádat v jednolitý celek, jehož účelem bude zpřehlednění celého tématu. Uznám – li to v některých částech své práce za vhodné, užiji i metodu komparativní, a sice v částech, v nichž bude na místě porovnávat některé podobné instituty.

Základní pojmy, které budu používat v této práci, jsou uvedeny na samý závěr této práce mezi klíčovými slovy a tvoří je pak odborná represivně-právní terminologie, tedy právní instituty zažité především ve správním právu a v trestním právu.

2 Veřejný pořádek a obecně závazné vyhlášky

Veřejný pořádek je oblastí, která je typická pro právní předpisy obcí, ale je také nejkonfliktnější, o čemž svědčí reagence judikatury Ústavního soudu pro obecně závazné vyhlášky tohoto druhu.

Obce se zde snaží řešit místní problémy při stanovení povinností a zákazů, což vede k značným ústavně sporným případům a výkladům. Projevuje se zde střetávání státní moci s mocí reprezentovanou územní samosprávou, když obě tyto části veřejné moci odvozují svou legitimitu přímo od suveréna - lidu, jelikož jejich nositelé jsou v reprezentativní demokracii odvozeni od vůle voličů - přímo volený Parlament a na něm závislá vláda na jedné straně a na druhé straně přímo volená zastupitelstva a na nich závislé rady a starostové.

Veřejný pořádek je také oblastí, kde se zřejmě nejčastěji vydávají obecně závazné vyhlášky, jež jsou předmětem diskusí, zda jsou perfektní z hlediska ústavnosti i zákonnosti. Je to dáno skutečností, že v oblasti veřejného pořádku plní obec jednu ze svých policejních funkcí a při nedostatku zákonné opory se snaží vydáváním vlastních právních předpisů stanovit zákazy určitého chování, které považuje obec za škodlivé a které přitom není regulováno platnými zákony.²

Právě forma i obsah stanovení nových zákazů či dokonce povinností spočívajících v aktivním jednání se může dostat do problému s ústavní zásadou, že povinnosti lze ukládat jen na základě zákona. Judikatura již stanovila, že obecně závaznou vyhláškou nemůže být stanoven nový skutek přestupku nebo i trestného činu či jiného deliktu. Toto právo má jen zákonodárce, což je v oblasti trestných činů dáno ústavně a v oblasti přestupků zákonnou výhradou. Rovněž územní samospráva nemůže zřídit nové sankce a ani tzv. náhradní trest (nucené práce) při nesplnění původně uložené sankce (peněžní pokuty).

Do samostatné působnosti obce patří místní záležitosti veřejného pořádku. Veřejný pořádek je neurčitým pojmem, jehož obsah je naplňován především praxí příslušných orgánů. Např. ústavní soudce Vlastimil Ševčík definuje veřejný pořádek jako vyvážený stav společenských vztahů respektující vžitá či v místě uznávaná pravidla způsobu života a společenského chování (slušnosti) vycházející z poměrů daného místa a z tam obecně přijímaných zásad a pravidel morálky, výslovně je tedy

² PIKNA, B. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*, 4. vyd., Praha: Linde, 2007, ISBN 978-80-7201-686-0, s. 51-52

uznávána místní autonomie obsahu tohoto pojmu, tedy i příslušnost obce jej autonomně definovat v rámci své zákonné působnosti při respektování ústavních a zákonných mantinelů.

Výslovně se operuje s tím, že obec má možnost chránit svými obecně závaznými vyhláškami o veřejném pořádku i určitou míru slušnosti, místní tradice a zvyklosti. Narušení těchto hodnot může být v místní komunitě považováno za nesnesitelné a veřejnost má právo se proti tomuto nežádoucímu jednání skrze svou místní samosprávu chránit.³

Omezení dané obecně závaznou vyhláškou se může vztahovat:

- a) na všechna veřejná prostranství v obci (celoplošný zákaz provozování prostituce),
- b) na některá veřejná prostranství obecně vymezená (zastavěná část obce, obytná část obce),
- c) na zcela konkrétně uvedená veřejná prostranství (zejména pro účely vyhlášky o místních poplatcích).

V nálezu Pl. US 35/06 se Ústavní soud krom jiného vyslovil pro zásadu proporcionality / přiměřenosti, tedy že při vydávání obecně závazných vyhlášek by obce měly dodržovat zásadu, že povinnosti lze ukládat jen v nejmenším možném rozsahu a rovněž, že by obce měly vydávat vyhlášku k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku jen tam a tehdy, kdy skutečně k narušování veřejného pořádku dochází.

Aby obec nepřekročila svou zákonnou příslušnost, vždy musí jít o místní záležitost. Tedy o nežádoucí jednání, které nemá charakter jednání jinak státem postihovaného (trestný čin, přešůpek, jiný správní delikt) a které má místní charakter. Pojem místní však nemůže být vykládán tak, že jde o jednání nepřesahující hranice obce. Jednání by však nemělo mít celostátní nebo krajský charakter. V praxi může nastat situace, kdy určité jednání bude považováno v jedné obci za nežádoucí v takové intenzitě, že bude zakázáno, a v jiné ne.

V dané věci půjde o otázku politickou, kdy jednotliví představitelé obcí budou přistupovat k řešení určitých otázek za použití mocenské regulace ze svých filozoficko

³ KOUDELKA, Z. Veřejný pořádek a obecně závazné vyhlášky. *Právní rádce* č. 9/2001, s. 15-16

ideových východisek. Může nastat situace, kdy obec přistoupí k přijetí obecně závazné vyhlášky, i když bude mít pochybnosti či dokonce bude přesvědčena o její formální nezákonnosti či neústavnosti, ale při vědomí její věcné správnosti, aby tak i díky formálnímu procesu jejího rušení upozornila zákonodárce na skutečnost, že zde existuje reálný problém, jemuž by se měl věnovat a případně přijmout novou zákonnou úpravu.

Zákon o obcích výslovně⁴ umožnil obcím v obecně závazných vyhláškách stanovit povinnosti k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku. Tyto povinnosti směřují k činnostem neupraveným státní správou ve speciálních zákonech.

Zvláštní pozornost si zaslouží otázka regulace podmínek provozování výherních a hracích automatů. I když původně Ústavní soud rušil obecně závazné vyhlášky upravující tuto problematiku, přestože v odůvodnění nálezů vyjádřil pochopení pro postup obcí, situace se následně změnila. Obce se snažily svými právními předpisy řešit problém, kdy výherní automaty byly provozovány v blízkosti škol či jiných zařízení a objektů, kde se jejich provozování jevílo jako velmi nežádoucí. Následný politický tlak přiměl zákonodárce, aby r. 1998 upravil příslušnou zákonnou úpravu a výslovně přiznal obcím právo tuto činnost regulovat v rámci samostatné působnosti.

Obce získaly možnost upravit provozování výherních automatů, přičemž Ústavní soud výslovně uznal za zákonné a ústavní obecně závazné vyhlášky, které byly přijaty před zákonnou změnou v roce 1998, pokud vyhovují nové zákonné situaci.

Řada obcí se snaží rovněž regulovat chov zvířat. Jde zcela jistě o oblast, která materiálně spadá do oblasti místních záležitostí veřejného pořádku, neboť chov zvířat v souvislé obytné zástavbě může velmi narušit práva jiných osob (obtěžování pachy, hlukem ap.). I zde bohužel v konkrétním případě obecně závazné vyhlášky města Kravaře Ústavní soud konstatoval, že uvedená problematika je řešena řadou předpisů v oblasti státní správy a nelze tyto činnosti regulovat obecně závaznými vyhláškami v samostatné působnosti. Je však pravdou, že obecně závazná vyhláška obce Kravaře obsahovala řadu velmi sporných ustanovení (povolení pro chov koní, úprava chovu akvarijských rybiček ap.).

Lze předpokládat, že Ústavní soud připustí možnost obecně závazných vyhlášek řešících důsledně jen záležitosti veřejného pořádku (volný pohyb psů, výběhy pro psy, chov většího množství zvířat v souvislé obytné zástavbě). Předmětem obecně závazných

⁴ Česko. § 35 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000. Dostupná částka 38 s. 1737 - 1764

vyhlášek však musí být jen regulace nežádoucích důsledků chovu zvířat (obtěžování hlukem, znečišťování veřejného prostranství). Obecně závaznými vyhláškami nelze zakázat samotné vlastnictví zvířat nebo jejich přírůstků (štěňat, koťat). Obec rovněž může ve svém domovním řádu upravit chov v obecních nájemních bytech, v nájemních smlouvách však musí být na příslušný domovní řád odkazováno, tím se úprava daná v obecně závazné vyhlášce transformuje do soukromoprávní smluvní povinnosti s možností soukromoprávních sankcí za porušení nájemní smlouvy.⁵

Ústavní soud ve své judikatuře připustil vydávání obecně závazných vyhlášek o ochraně nočního klidu a uznal jeho obecně vnímané rozmezí mezi 22.00 - 6.00 hodinou. Při respektování názoru Ústavního soudu bylo tedy možné požadovat po příslušném živnostenském úřadu, aby on stanovil individuálním právním aktem policejní hodinu pro konkrétní provozovnu, a to zvláště pro vlastní provozovnu a zvláště pro letní zahrádku. Nicméně tento právní názor Ústavního soudu byl velmi sporný, neboť výrazně omezoval možnost obce řešit záležitosti místního veřejného pořádku.

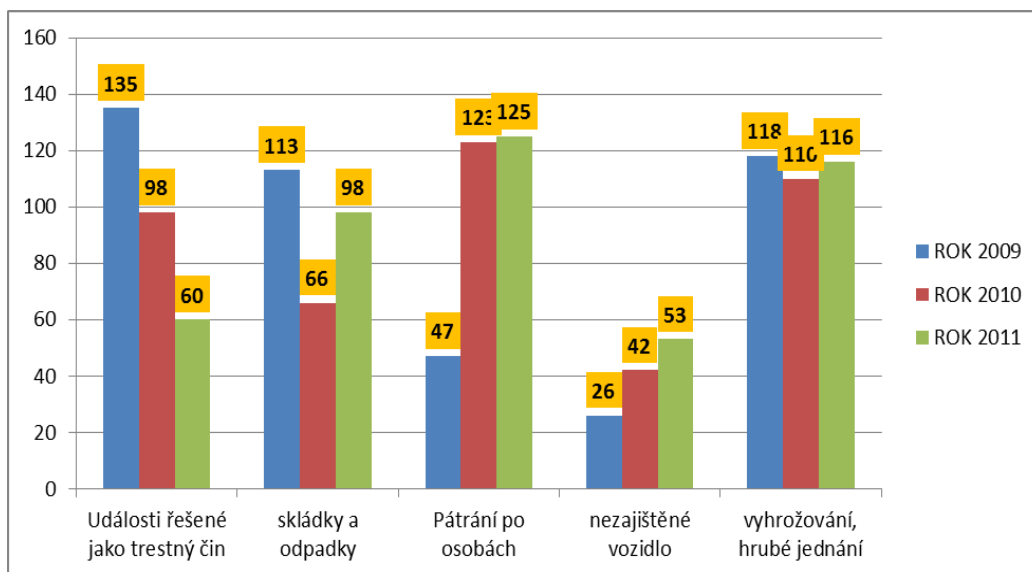
V roce 2003 došlo ke změně zákona o ochraně veřejného zdraví, z něhož bylo vypuštěno výslovné ustanovení zmocňující k vydání obecně závazných vyhlášek obcí stanovící policejní hodiny pro hostince z důvodu ochrany nočního klidu. Některé obce tak přikročily ke zrušení svých dříve vydaných obecně závazných vyhlášek stanovící toto omezení s tvrzením, že již neodpovídají nové zákonné situaci. Obce samozřejmě mají svobodu zrušit své obecně závazné vyhlášky, ale není pravda, že by k tomu byly nuceny změnou zákona o ochraně veřejného zdraví. Stanovení policejní hodiny pro hostince v obecně závazných vyhláškách umožňuje přímo zákon o obcích, neboť jde o místní záležitost veřejného pořádku. To rovněž konstatoval Ústavní soud, který uznal právo obcí vydat tyto obecně závazné vyhlášky v případě Města Písku ještě před účinností původního znění zákona o veřejném zdraví. Rovněž zákonodárce při změně zákona o ochraně veřejném zdraví, považoval zrušení výslovného zmocnění obcí ke stanovení policejní hodiny za zrušení nadbytečného ustanovení, nikoliv za zrušení práva obcí tak činit, což výslovně uvedla i vláda v důvodové zprávě jako navrhovatelka novely zákona o ochraně veřejného zdraví, která výslovně odkázala na § 10 písm. b) a c) zákona o obcích. Obce mohou v obecně závazných vyhláškách stanovit omezující opatření za účelem ochrany nočního klidu, včetně policejní hodiny pro hostince.⁶

⁵ KOUDELKA, Z., ONDRUŠ, P. *Zákon o obcích (obecní zřízení): komentář.*, 1. Praha: Linde, ISBN 80-7201-326-2, s. 99-100

⁶ KOUDELKA, Z. Noční klid a obecně závazné vyhlášky, *Právní rádce*, 2004, č. 1, Praha: s. 49

Pro kvantitativní představu řešení událostí spojených s veřejným pořádkem uvádím graf č. 1 s přehledem řešených událostí za rok 2009 až 2011, který zpracovává Městská policie České Budějovice pro účely statistiky Ministerstva vnitra dle zákona o obecní policii.

Graf č. 1: Přehled činnosti strážníků Městské policie České Budějovice, vztahující se k veřejnému pořádku⁷



2.1 Obecní policie

Obec může místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce zabezpečit zřízením obecní policie v souladu s § 84 odst. 2 písm. o) zákona o obcích a zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů, kdy zastupitelstvo obce zřizuje a zrušuje obecní policii obecně závaznou vyhláškou.

Obec může při výkonu samostatné působnosti v rámci ochrany veřejného pořádku spolupracovat s jinou obcí na základě smlouvy uzavřené ke splnění konkrétního úkolu dle § 48 odst. 2 písm. a) zákona o obcích, tedy zajišťováním bezpečnosti jinak než zřízením vlastní policie, či uzavřením koordinační dohody s Policií České republiky nebo uzavřením veřejnoprávní smlouvy o zajišťování bezpečnosti v obci prostřednictvím obecní policie jiné obce v rámci jednoho kraje, např. vybudováním kamerového nebo zabezpečovacího systému.

Orgán územní samosprávy může požadovat po Policii České republiky spolupráci při zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku, což je uvedeno

⁷ Zdroj dat: Městská policie České Budějovice

v ustanovení § 103 odst. 4 písm. d) zákona o obcích. Bližší podrobnosti týkající se spolupráce obcí při zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku s Policií České republiky mohou nově upravovat tzv. koordinační dohody uzavřené podle § 16 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Zákon stanoví, že útvar policie určený policejním prezidentem může uzavřít písemnou koordinační dohodu s obcí za účelem stanovení společného postupu při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku. V tomto případě jde o organizační ujednání, nikoliv právně závazný akt, ze kterého by jejím stranám vznikaly práva a povinnosti, jejichž neplnění by se dalo sankcionovat.⁸

Obecní policie při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku a plnění dalších úkolů podle tohoto nebo zvláštního zákona

- a) přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku,
- b) dohlíží na dodržování pravidel občanského soužití,
- c) dohlíží na dodržování obecně závazných vyhlášek a nařízení obce,
- d) se podílí v rozsahu stanoveném tímto nebo zvláštním zákonem na dohledu na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích,
- e) se podílí na dodržování právních předpisů o ochraně veřejného pořádku a v rozsahu svých povinností a oprávnění stanovených tímto nebo zvláštním zákonem činí opatření k jeho obnovení,
- f) se podílí na prevenci kriminality v obci,
- g) provádí dohled nad dodržováním čistoty na veřejných prostranstvích v obci,
- h) odhaluje přestupky a jiné správní delikty, jejichž projednávání je v působnosti obce,
- i) poskytuje za účelem zpracování statistických údajů Ministerstvu vnitra na požádání údaje o obecní policii.⁹

Pojem bezpečnosti je stejně jako veřejný pořádek neurčitým právním pojmem, jehož obsah je záležitostí aplikační praxe, v konkrétním případě jednotlivého strážníka. Bezpečnost je chápána především jako stav klidu, za něhož nehrozí nebezpečí, schopnost využívat všechny zdroje k co nejúčinnějšímu eliminování hrozeb a rizik

⁸ KAŠPÁRKOVÁ, M. Jak může obec zajistit veřejný pořádek v obci, Stanovisko Svazu měst a obcí, publikováno v databázi ASPI, ID: LIT32598CZ

⁹ Česko. § 2 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1991. Dostupné částka 104, s. 2736-2742

a k jejich předcházení, zabezpečování i způsob uspokojování hodnot a potřeb v rámci daného sociálního systému a spolehlivá ochrana tradičních hodnot, obhajoba i eventuálně možnost prosazování životních zájmů.

Obecní policie k ochraně a bezpečnosti osob a majetku prostřednictvím svých strážníků pouze přispívá v rámci zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku v rámci působnosti obce. Při přispívání k ochraně a bezpečnosti osob vystupuje strážník vůči všem fyzickým osobám nezávisle na tom, zda jsou občany České republiky či nikoliv, bez ohledu na to, zda jsou např. bezdomovci či uprchlíci. Tento úkol je naplňován nejenom využíváním konkrétních oprávnění vůči konkrétním osobám, ale i preventivní přítomností strážníka obecní policie ve stejnokroji na místech veřejnosti přístupných.

Přispívání k ochraně a bezpečnosti osob a majetku v sobě vedle represivní a ochranné složky obsahuje ve zvýšené míře i složku preventivní, která co do záměru zákonodárce převažuje nad složkou represivní. Právě preventivně-ochrannou činnost obecní policie lze považovat za dominantní náplň její činnosti.

Obecní policie přispívá k ochraně bezpečnosti osob a majetku. Slovo „přispívá“ naznačuje, že strážníci obecní policie neřeší tuto problematiku komplexně, ale podílejí se především preventivně, podpůrně, s ohledem na závažnost provinění. Rozhodující část tohoto úkolu leží zejména na Policii České republiky, a činnost obecní policie je k ní subsidiární. Činnost bezpečnostních složek, především pak činnost Policie České republiky i místních složek městských policií, je nepochybně jedním z hlavních faktorů prevence kriminality. Rychlá a efektivní činnost policejních složek má nepopíratelný odstrašující účinek, který může odradit řadu potenciálních pachatelů. Vybavení policejních složek výkonnými informačními a bezpečnostními technologiemi, které umožňují zrychlit první reakci systému, má rozhodující účinky i v oblasti prevence kriminality.¹⁰

Jednou z těchto technologií, které plní stále významnější roli v oblasti dohledu nad dodržováním a ochranou veřejného pořádku, jsou městské kamerové dohlížecí systémy. Jedním z nejmenších měst, kde tento kamerový systém v rámci České republiky vznikl, je město Třeboň. Kamerový systém zde byl pořízen v roce 2004. První etapa vzniku kamerového systému byla financována jednak prostřednictvím dotace

¹⁰ VETEŠNÍK, P., JEMELKA, L. *Zákon o obecní policii, komentář*, Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 80-86598-37-3, s. 58-59

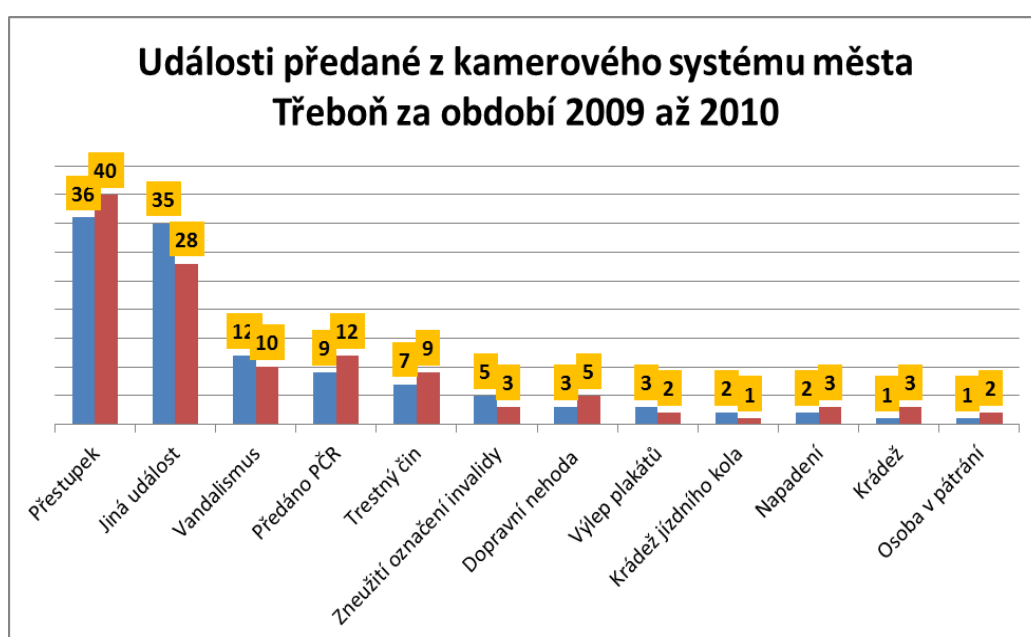
z programu „Partnerství“ Ministerstva vnitra České republiky a to ve výši 1.300000, Kč a dále příspěvkem města ve výši 215.000,- Kč. V této první etapě bylo vybudováno řídicí a vyhodnocovací pracoviště na operačním středisku Městské policie Třeboň a dále druhé vyhodnocovací pracoviště na operačním středisku Obvodního oddělení Policie České republiky Třeboň. V této fázi byly instalovány ve městě čtyři kamerové body. Počet těchto kamerových bodů se v dalších fázích postupně rozrůstal, až na 15 kamerových bodů rozmístěných v lokalitě města Třeboň.

Výběr míst vhodných pro umístění jednotlivých kamer monitorovacího systému proběhl na základě podrobné analýzy bezpečnostní situace v dané lokalitě, provedené orgány Městské policie Třeboň a Policie České republiky, s přihlédnutím k připomínkám občanů i organizací k bezpečnostní situaci ve městě. Na základě této analýzy byly určeny nejrizikovější lokality, v nichž docházelo k narušování veřejného pořádku. Při tomto bylo nutno vycházet ze specifík, které v tomto ohledu město Třeboň má. Jedná se turisticky velmi vyhledávané město a to nejen v letních měsících ale celoročně, rovněž se jedná o město lázeňské, kdy počet pacientů lázní Aurora a Berta zvyšuje denně počet přítomných občanů ve městě o zhruba 600 osob. V přímé souvislosti s těmito skutečnostmi je i fakt, že město Třeboň přes svoji relativní „nevelikost“ má na svém území přes 50 restaurací, kaváren a hotelů. Toto množství přináší poměrně rušný život ve večerních a nočních hodinách, což sebou nese i negativní jevy v podobě vandalství, opilství, poškozování laviček a odpadkových košů, historických domů, pomníků, dopravních značek a dalších forem porušování veřejného pořádku. Z provedených analýz rovněž vyplynulo, že hlavně turisté a jejich majetek jsou často cílem pachatelů protiprávního jednání – kapesních krádeží, krádeží kol, poškozování, vykrádání i odcizování motorových vozidel. Frekvence těchto negativních jevů je nejvyšší v historickém centru města, tedy na Masarykově náměstí a přilehlých ulicích, záchytných parkovištích poblíž centra města i na parkovištích a v prostorách u objektů lázní a hotelů, kde dochází ke zvýšenému pohybu osob i mimo hlavní turistickou sezónu.

Všechny tyto skutečnosti hrály důležitou roli při výběru umístění jednotlivých kamer kamerového systému v Třeboni tak, aby jejich využití při řešení dané problematiky bylo co nejefektivnější a svým záběrem aby „pokrývaly“ maximální prostor rizikových lokalit, kde k popsaným negativním jevům dochází.

Na základě průběžně vyhodnocovaných výsledků lze jednoznačně říci, že v místech, kde byly kamery umístěny se bezpečnostní a veřejně pořádková situace zlepšila. Díky monitorování problematických lokalit bylo v mnoha případech zabráněno vandalismu, porušování nočního klidu a veřejného pořádku, byli odhaleni a dopadeni pachatelé majetkových deliktů – přestupků i trestných činů i pachatelé jednání narušujících občanské soužití – ublížení na zdraví, rvačky, či výtržnosti. Pro představu uvádím kvantitativní údaje předaných událostí z kamerového systému města Třeboň, viz. graf č. 2.

Graf č. 2 – Události předané z kamerového systému města Třeboň¹¹



Zavedení a rozšiřování kamerového systému plní rovněž důležitou roli jako významný prvek prevence, zabraňující potencionálním pachatelům v porušování veřejného pořádku, kdy tito pachatelé jsou si často vědomi existence kamerového systému a toho, že jejich případné protiprávní jednání by mohlo být tímto systémem zaznamenáno a tak raději od svého jednání upouští. Skutečnost, že nepřetržitý dohled nad mnoha místy a ulicemi pomocí kamer dokáže provádět jeden operátor, umožňuje využití jak strážníků Městské policie, tak i hlídek Policie České republiky, pro službu v dalších lokalitách města, které jsou mimo dosah kamer kamerového systému a tím i zefektivnění činnosti těchto bezpečnostních složek.

¹¹ Zdroj dat: Městská policie Třeboň

Před časem byl v Třeboňském měsíčníku otištěn článek jednoho z občanů města. Autor v něm vyjadřuje obavy z toho, že rozšířením kamerového systému v Třeboni dochází k omezení osobních svobod občana, ohrožení jeho práv a permanentnímu sledování veřejně přístupných míst. Dále vyjadřuje názor, že se rozmístěním kamerového systému pouze v určitých lokalitách město rozdělilo na část sledovanou, relativně bezpečnou a nesledovanou, tudíž méně bezpečnou. Vyjadřuje své přesvědčení, že vhodnější by bylo nahradit kamery větším počtem strážníků Městské policie v ulicích.

S námitkami, které autor uveřejnil v citovaném článku, nesouhlasím. Podmínkou pořízení kamerového systému je zachování všech práv občanů. Dodržování těchto zákonných podmínek, za kterým může Městská policie, či Policie České republiky kamerový systém provozovat opakovaně v Třeboni kontrolovalo Ministerstvo vnitra, při těchto kontrolách nebylo zjištěno žádné pochybení. S kamerovým systémem a záznamy z něj pořízenými může pracovat jen úzký okruh vybraných a proškolených operátorů. Díky technickému omezení, tzv. „vymaskování“ ani operátor nemůže pomocí kamer nahlížet například do oken či jiných prostor mimo veřejná prostranství, kam se kamery dívat nesmějí. Rovněž údajné rozdělení města na část sledovanou a bezpečnější a nesledovanou tudíž méně bezpečnou, je dle mého názoru zavádějící. V podmínkách nejen Třeboně, ale dle mého přesvědčení v podmínkách žádného města, není možno provádět monitorování všech míst. Systém je budován postupně od míst, kde na základě analýzy dochází k nejčastějšímu porušování veřejného pořádku. Toto umožňuje i větší zaměření hlídkové činnosti strážníků a policistů na další, nesledovaná místa a v důsledku toho i ke zvýšení bezpečnosti v těchto lokalitách. Nahrazení kamer vyšším počtem strážníků v ulicích by si vyžádalo značné finanční náklady, což je s přihlédnutím k rozpočtu města nerealizovatelné.

Jako policista Policie České republiky, který v uvedené lokalitě řadu let pracuje, jsem přesvědčen o nesporném přínosu a důležitosti kamerového systému v Třeboni a to jak pro dodržování a dohled nad veřejným pořádkem tak i pro prevenci i objasňování přestupků i trestných činů, k jejichž páčání v lokalitě dochází. Z vlastní praxe mohu potvrdit mnoho případů, kdy za pomoci záznamů kamerového systému poskytnutých Policii České republiky v Třeboni operátorem kamerového systému došlo k vypátrání a usvědčení pachatelů protiprávního jednání. Kamerový systém je důležitou složkou, podílející se na zajištění klidu a bezpečí pro všechny řádné občany Třeboně i návštěvníky města.

3 Veřejný pořádek a přestupky

Přestupkový zákon¹² obsahuje ve svých ustanoveních §§ 47-50 právní úpravu o tzv. přestupcích proti veřejnému pořádku. Přestupku na úseku ochrany veřejného pořádku se dopustí zejména ten, kdo:

- a) neuposlechne výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci,
- b) poruší noční klid,
- c) vzbudí veřejné pohoršení,
- d) znečistí veřejné prostranství, veřejně přístupný objekt nebo veřejně prospěšné zařízení anebo zanedbá povinnost úklidu veřejného prostranství,
- e) úmyslně zničí, poškodí, znečistí nebo neoprávněně odstraní, zamění, pozmění, zakryje nebo přemístí turistickou značku nebo jiné orientační označení,
- f) poruší podmínky uložené na ochranu veřejného pořádku při konání veřejných tělovýchovných, sportovních nebo kulturních podniků anebo v místech určených k rekreaci nebo turistice,
- g) poškodí nebo neoprávněně zabere veřejné prostranství, veřejně přístupný objekt nebo veřejně prospěšné zařízení,
- h) neoprávněně založí skládku nebo odkládá odpadky nebo odpady mimo vyhrazená místa.

Přestupky na úseku ochrany veřejného pořádku jsou často páčány v lokalitách s vyšší koncentrací restaurací, vináren a barů, kde je obzvláště ve večerních hodinách značný pohyb osob, které jsou často pod vlivem alkoholu, případně jiných návykových látek a v důsledku toho u nich dochází ke zvýšené agresivitě. *Jedná se například o případ, kdy mladistvý pachatel v nočních hodinách v prostoru Žižkova náměstí v centru Třeboně v podnapilém stavu nejprve močil na zem v prostoru náměstí a poté se rozběhl k restauraci Na Zámku, kde vyskočil na přední kapotu osobního automobilu, ze které se odrazil nohou. Dále pak o případ, kdy podezřelý rovněž pod vlivem alkoholu nejprve v restauraci Herna Bar a dále na Žižkově na Masarykově náměstí v Třeboni opakovaně pobíhal, nesouvisle nadával a pokoušel se fyzicky napadat odcházející hosty restaurace Herna bar. V obou těchto případech nedošlo ke škodě na majetku ani ke*

¹² Česko. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích In Sbirka zákonů, Česká republika. 1991. Dostupné částka 104, s. 0810 - 0814

zranění osob. Podstatnou roli v tom, že škoda nenastala, hrál městský kamerový systém, který dané lokality nepřetržitě monitoruje a operátor Městské policie zaznamenal a správně vyhodnotil jednání obou přestupců a neprodleně na místo vyslal jak hlídku Městské policie, tak i hlídku Policie české republiky, kteří svým včasným příjezdem zamezili dalšímu protiprávnímu jednání přestupců a v obou případech tyto na místě zajistili k provedení dalších úkonů. Díky efektivnímu využití kamerového systému, bylo tedy zabráněno vzniku škody na majetku a dalšímu napadání osob a pachatelé byli bezprostředně po spáchání skutku identifikováni a zadrženi. Jedná se dva z řady případů potvrzující důležitost a oprávněnost instalace kamerového systému při dohledu nad veřejným pořádkem ve vytípaných lokalitách s vyšší mírou výskytu protiprávního jednání.

Přestupku křivého vysvětlení se dopustí ten, kdo jako osoba podávající vysvětlení o trestném činu spáchaném jiným před orgánem činným v trestním řízení úmyslně uvede nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí nebo takovou okolnost zamlčí.

Přestupku se dále dopustí ten, kdo:

- a) odmítne strpět bezúplatné připevnění tabulky s označením ulice nebo jiného veřejného prostranství na své nemovitosti nebo v blízkosti tabulky s označením umístí jiný nápis,
- b) úmyslně poškodí, odstraní nebo zakryje tabulku s označením ulice nebo jiného veřejného prostranství,
- c) neoznačí budovu čísly popisnými,
- d) neudrží čistotu a pořádek na svém nebo jím užívaném pozemku tak, že naruší vzhled obce.

Zvláštní (a poměrně frekventovaně páchanou) kategorií přestupků proti veřejnému pořádku jsou přestupky proti občanskému soužití. Přestupku se dopustí ten, kdo:

- a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,
- b) jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,

- c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním,
- d) omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin,
- e) způsobí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný.

Hrubého jednání, který úmyslně narušil občanské soužití se dopustil pachatel v obci Příbraz, kde slovně vyhrožoval poškozené, tomuto předcházel incident, kdy na volně přístupné louce v uvedené lokalitě byl volně se pohybující pes patřící přestupci napaden psem poškozené. V daném případě nedošlo ze strany poškozené k žádnému porušení obecně závazné vyhlášky o chovu domácích zvířat, přesto však incident mezi oběma volně pobíhajícími psy vyvolal neadekvátní reakci ze strany přestupce, kdy následná intenzita jeho slovního útoku včetně vyhrožování újmou na zdraví naplnila skutkovou podstatu přestupku proti občanskému soužití. Věc byla na místě na základě oznámení poškozené řešena přivolanou hlídkou Policie České republiky, která svým včasným příjezdem zabránila další eskalaci násilí ze strany přestupce. Příklad byl předán po zadokumentování jako návrhový přestupek k projednání správnímu orgánu při Městském úřadu v Jindřichově Hradci. V daném případě poškozená návrh na projednání přestupku ke správnímu orgánu nepodala s odůvodněním, že již samotné projednání celé záležitosti s přestupcem ze strany orgánů Policie ČR na místě bylo dostačující a pachatel si posléze uvědomil, že jeho jednání vůči ní bylo neadekvátní. Rovněž ocenila nejenom rychlý zásah orgánů Policie ČR, ale i jejich citlivý přístup, který vedl k obnovení pokojného stavu.

Poslední kategorií přestupků proti veřejnému pořádku jsou přestupky proti majetku. Přestupku se dopustí ten, kdo:

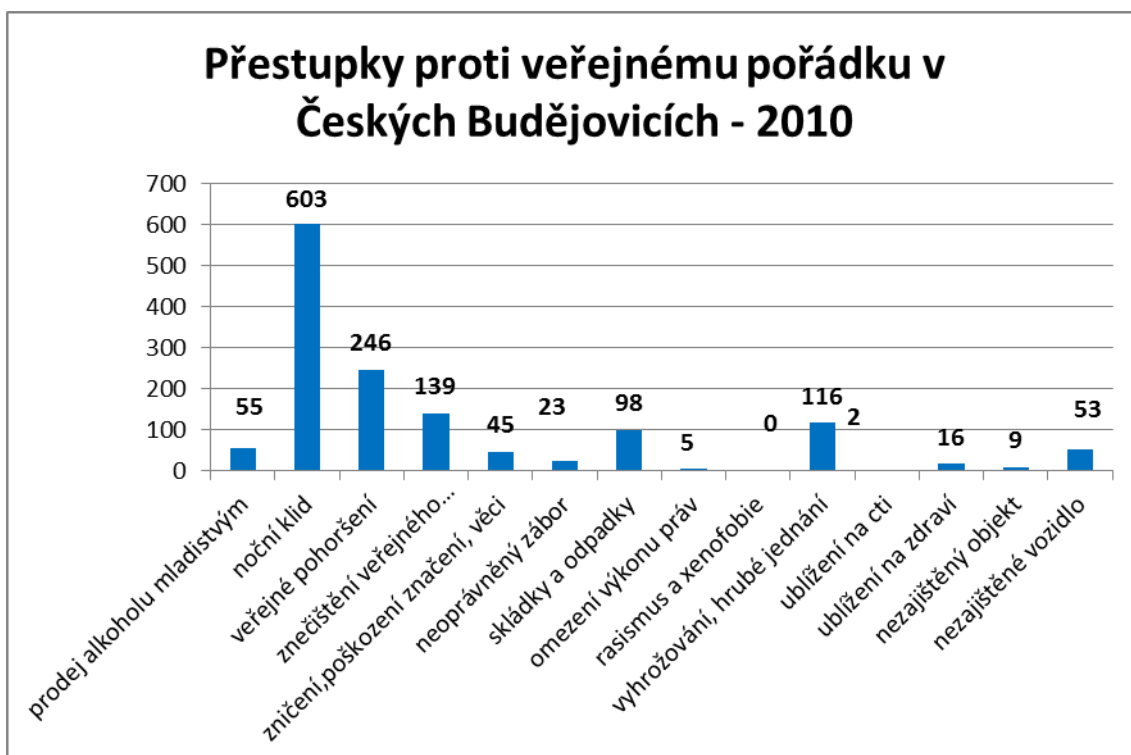
- a) úmyslně způsobí škodu na cizím majetku krádeží, zpronevěrou, podvodem nebo zničením či poškozením věci z takového majetku, nebo se o takové jednání pokusí,

b) úmyslně neoprávněně užívá cizí majetek nebo si přisvojí cizí věc nálezem nebo jinak bez přivolení oprávněné osoby,

c) úmyslně ukryje nebo na sebe nebo jiného převede věc, která byla získána přestupkem spáchaným jinou osobou, nebo to, co za takovou věc bylo opatřeno.

Pro příklad uvádím graf č. 3, kde je vidět členění a četnost páchaných přestupků proti veřejnému pořádku na území města České Budějovice.

Graf č. 3 – Přestupky proti veřejnému pořádku na území města České Budějovice¹³



¹³ Zdroj dat: Městská policie České Budějovice

4 Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných

Hlava desátá zvláštní části trestního zákoníku¹⁴ chrání široké spektrum společenských zájmů, vztahů a hodnot, které jsou nezbytné k tomu, aby stát budovaný na principech demokracie a zákonnosti mohl bezchybně vykonávat svoje funkce. Hlava desátá se dělí do osmi dílů, přičemž každý z nich tvoří podmnožinu celé řady skutkových podstat, které dohromady tvoří trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných.

4.1 Trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby

Trestné činy násilí proti orgánu veřejné moci a vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci převzal trestní zákoník ze staré právní úpravy¹⁵. Podstatou těchto trestných činů je násilí páchané v úmyslu působit na výkon pravomoci orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci a vyhrožování usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením značné škody v úmyslu působit na výkon pravomoci orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, anebo pro výkon pravomoci takového orgánu. Za orgány veřejné moci považovány orgány autoritativně rozhodující o právech a povinnostech subjektů, ať již přímo nebo zprostředkovaně, přičemž veřejnou moc vykonává stát především prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní, a za určitých podmínek ji může vykonávat i prostřednictvím dalších subjektů. Kriteřiem pro určení, zda i jiný subjekt jedná jako orgán veřejné moci, je skutečnost, zda konkrétní subjekt rozhoduje o právech a povinnostech jiných osob a tato rozhodnutí jsou státní mocí vynutitelná, nebo zda může stát do těchto práv a povinností zasahovat.¹⁶

U trestných činů násilí proti úřední osobě a vyhrožování s cílem působit na úřední osobu byl pojem veřejného činitele, který byl obsažen v předchozí právní úpravě a byl charakteristický pro totalitní stát, nahrazen pojmem úřední osoby, který je definován v části třetí v § 125 trestního zákoníku.

Ve společném ustanovení týkajícím se výše uvedených trestných činů byla rozšířena ochrana osoby, která vystoupila na podporu nebo na ochranu některého

¹⁴ Česko. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník In Sbirka zákonů, Česká republika. 2009. Dostupné částka 11, s. 0354 - 0464

¹⁵ Česko. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon In Sbirka zákonů, Česká republika. 1061. Dostupné částka 565 s. 0465 - 0513

¹⁶ Česko. Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 229/1998 In Sbirka interních aktů a řízení Ústavního soudu.

z orgánů státní správy, orgánů územní samosprávy, soudů nebo ostatních orgánů veřejné moci anebo úřední osoby, neboť ta je osnovou poskytována nejen, když tato osoba vystoupila na ochranu veřejného činitele.

V praxi se poměrně často, v souvislosti s pácháním trestných činů, zejména organizovanými skupinami, vyskytují případy, kdy se pachatelé vydávají za úřední osobu, nebo vykonávají úkony, které jsou vyhrazeny orgánu státní správy, orgánu územní samosprávy, soudu nebo jinému orgánu veřejné moci, nebo jsou vykonávány jen z moci úřední takového orgánu, a proto zákon stanoví trestní odpovědnost za tzv. přisvojení pravomoci úřadu, která spočívá v neoprávněném vykonávání úkonů, které jsou vyhrazeny orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jinému orgánu veřejné moci nebo ve vykonávání úkonů, které může být vykonán jen z moci úřední orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci. V praxi byly např. zaznamenány případy vydávání se za příslušníky Policie ČR, které bylo zneužito k následnému spáchání majetkové či dokonce násilné trestné činnosti.¹⁷

4.2 Trestné činy úředních osob

Dosavadní trestné činy veřejných činitelů označuje nový zákoník jako trestné činy úředních osob. Nalezneme zde zneužití pravomoci úřední osoby a maření úkolu úřední osoby z nedbalosti. U trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby jsou oproti předchozí právní úpravě doplněny a upřesněny některé okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, zejména způsobení poruchy u dotčeného subjektu a spáchání takového činu při zneužití bezbrannosti, závislosti, tísně, rozumové slabosti nebo nezkušenosti jiného.

Trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku se dopustí úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému jakýkoliv neoprávněný prospěch nesplní povinnost vyplývající z její pravomoci. Přitom se zde rozumí újmou nejen škoda materiální, nýbrž i újma imateriální, zejména např. poškození práv fyzické nebo právnické osoby. Stejně tak neoprávněným prospěchem se rozumí nejen prospěch majetkový, nýbrž i jakákoliv jiná výhoda, na kterou nemá pachatel nebo jiná zvýhodněná osoba právo.¹⁸

¹⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II, komentář*, Praha: C.H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-178-9, s. 2868-2869

¹⁸ Česko. Rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 25/1975 In Sbírká interních aktů a řízení Ústavního soudu.

Trestného činu maření úkolu úřední osoby se dopustí osoba, která při výkonu své pravomoci z nedbalosti zmaří nebo podstatně ztíží splnění důležitého úkolu. Zmařit splnění důležitého úkolu znamená znemožnit jeho splnění v době, kdy splněn měl být. Podstatně ztížit splnění důležitého úkolu z nedbalosti znamená nedbalostním jednáním vytvořit podmínky, v důsledku kterých je ke splnění třeba vynaložit více energie, času nebo prostředků, než by jinak bylo zapotřebí. K podstatnému ztížení splnění důležitého úkolu musí skutečně dojít. Přitom je třeba vycházet z toho, jaké úsilí a prostředky navíc si splnění úkolu vyžádalo. Ztížení na rozdíl od zmaření předpokládá, že ke splnění úkolu přece jen došlo.¹⁹

4.3 Úplatkářství

Trestné činy přijetí úplatku a podplacení zákon upravuje a upřesňuje tak, aby pokrývaly jak přímé přijetí úplatku a podplacení, tak i nepřímé takové úplatkářství prostřednictvím jiné osoby. Trestní odpovědnost příp. prostředníka pak bude posuzována podle formy a míry jeho účasti buď jako spolupachatelství nebo jako účastenství.

V rámci úplatkářství, a to jak u přijetí úplatku, tak i u podplacení osnova upravuje i korupci v soukromém sektoru na základě Rámcového rozhodnutí Rady 2003/568/SVV ze dne 22. července 2003 o boji s korupcí v soukromém sektoru (32003F0568) a Společné akce ze dne 22. prosince 1998 přijaté Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o korupci v soukromém sektoru. Pojem veřejného činitele v rámci okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby je nahrazen pojmem úřední osob.²⁰

Objektem trestného činu přijetí úplatku je zájem na řádném, nestranném a zákonném obstarávání věcí obecného zájmu, tedy na ochraně čistoty veřejného života a zájem na ochraně podnikatelských vztahů před korupcí.

Úplatek je neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě a na kterou nemá nárok (§ 334 odst. 1). Zpravidla jde o zvýhodnění, které se dostává uplácenému nebo s jeho souhlasem jiné osobě, spočívající zejména v přímém majetkovém prospěchu, např. finančním nebo

¹⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II, komentář*, Praha: C.H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-178-9, s. 2882

²⁰ Česko. Vláda ČR, *Důvodová zpráva k návrhu nového trestního zákoníku, část druhá, tisk 410/0*

materiálním. Může však jít i o výhodu jiného druhu, např. protislužbu. Z hlediska naplnění tohoto znaku není rozhodující výše úplatku. Zákon nestanoví žádnou hodnotovou hranici. Výši úplatku je třeba hodnotit v souvislosti s dalšími okolnostmi, které určují společenskou škodlivost tohoto činu. V oblasti výkonu státní moci a správy však nelze tolerovat zásadně žádné úplatky, a to ani nepatrné hodnoty. Toto vymezení pojmu úplatek v podstatě převzala i legální definice, která pouze poněkud zpřesňuje jeho vymezení např. tím, že za úplatek výslovně považuje i „jiné zvýhodnění“, na které uplácený, resp. jiná osoba, již se toto zvýhodnění se souhlasem upláceného dostává, nemá nárok.

Úplatkem však není spropitné obvykle poskytované v souvislosti s provozováním některých služeb jako výraz spokojenosti zákazníka. Mezi úplatkem a obstaráváním věci obecného zájmu nebo podnikáním pachatele nebo „jiného“ musí být souvislost. Proto úplatek musí mít vztah k činnosti, která spadá pod obstarávání věci obecného zájmu, popř. podnikání pachatele nebo jiné podnikající osoby. Bude tomu tak tehdy, jestliže přijatý nebo slíbený úplatek má vztah k činnosti osoby, která věci obecného zájmu sama obstarává, nebo osoby, která přitom spolupůsobí, např. koná přípravné nebo pomocné práce; obdobně je tomu v případě úplatku v rámci podnikání. Skutečnost, že přijetí úplatku nebo slibu úplatku neovlivnilo osobu obstarávající věci obecného zájmu nebo podnikající osobu, je z hlediska právní kvalifikace jejího jednání podle tohoto ustanovení bez významu. Jestliže úplatek nebo slib úplatku měl vliv na jednání pachatele, zvyšuje tato okolnost závažnost trestného činu.²¹

Poskytnutí úplatku je nejen jeho přímé bezprostřední předání (ve formě peněz nebo jiných materiálních hodnot), ale i nepřímé poskytnutí materiální či jiné výhody nebo poskytnutí protislužby. O poskytnutí úplatku ve smyslu ustanovení § 332 odst. 1 alinea 1 nebo 2 jde nejen v případě, kdy peníze nebo věc jako úplatek jsou předány osobě obstarávající věci obecného zájmu nebo osobě v souvislosti s podnikáním pachatele nebo jiného, ale i tehdy, dostane-li se takové osobě protislužby nebo jiné výhody. Trestný čin podplácení podle § 332 odst. 1 trestního zákoníku je dokonán nejen poskytnutím úplatku, ale též jeho nabídnutím nebo slíbením; v posledních dvou uvedených případech se nevyžaduje, aby podplácená osoba úplatek přijala. Nabídnutí úplatku je jednání, kterým pachatel projevuje ochotu úplatek poskytnout proto, aby při obstarávání věci obecného zájmu bylo jeho požadavku vyhověno. Je jím jakýkoli, ať

²¹ GRIVNA, T. Trestní postih korupce v soukromé sféře, *Trestněprávní revue*, 2005, č. 2, s. 169

výslovný nebo konkludentní návrh na poskytnutí úplatku. Z časového hlediska může být nabídka úplatku formulována tak, že k plnění z ní může dojít okamžitě po její akceptaci nebo v budoucnu, a to jak před obstaráním věci obecného zájmu, tak i po obstarání věci obecného zájmu, o kterou se jedná. Obdobně je tomu i u nabídnutí úplatku v souvislosti s podnikáním pachatele nebo jiného.²²

Nepřímého úplatkářství se dopustí ten, kdo žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo za to, že tak již učinil.

4.4 Jiná rušení činnosti orgánu veřejné moci

Trestného činu zasahování do nezávislosti soudu se dopustí ten, kdo působí na soudce, aby porušil své povinnosti v řízení před soudem. Soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí a jejich nezávislost a nestrannost nesmí nikdo narušovat ani ji ohrožovat. Jsou vázáni jedině zákonem a jsou povinni rozhodnout nestranně a spravedlivě. Ochranu před neoprávněnými zásahy do jejich činnosti poskytuje soudcům zákon. Právě zájem na ochraně nezávislosti soudů a soudců před takovými zásahy do činnosti a rozhodování soudů a zájem na ochraně zákonného, nestranného a řádného plnění povinností soudců je objektem tohoto trestného činu. Chráněny jsou jak obecné soudy, tak i jiné soudy, jsou-li zákonem zřízeny, kterými v současnosti jsou Nejvyšší správní soud a Ústavní soud, který stojí mimo soustavu obecných soudů a je orgánem ochrany ústavnosti. Soudcem se rozumí nejen soudce z povolání, ale též přísedící, protože tito jsou si se soudci při rozhodování rovni. Ochrana poskytovaná tímto ustanovením se vztahuje i na justiční čekatele, vyšší soudní úředníky a soudní tajemníky, pokud plní úkoly přenesené na ně rozvrhem práce.²³

Pohrdání soudem se dopustí ten, kdo opakovaně závažným způsobem ruší jednání soudu, při takovém jednání se k soudu chová urážlivě nebo soud znevažuje nebo bez dostatečné omluvy neuposlechne příkaz nebo výzvu soudu anebo jednání soudu zmaří. Urážlivé či znevažující chování je jednání, které se dotýká autority soudu. Jde o útok, který je adresován soudu. Může jít o verbální projev, ale také o urážku skutkem. Za takové urážlivé chování vůči soudu judikatura považuje i opakované odepření vypovídat bez důvodů uvedených v ustanoveních § 99 odst. 1, 2 a § 100

²² ŠTURMA, P. Nové mezinárodní instrumenty k boji proti korupci i organizovanému zločinu, *Právník*, 2000, č. 3, s. 225

²³ Česko. § 4 až 14 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství In Sběrka zákonů, Česká republika. 2008. Dostupné částka 39, s. 1530 - 1537

odst. 1, 2 trestního řádu²⁴ , pokud je vyjádřením nedůvěry svědka ve spravedlivé rozhodnutí soudu. Zmařit jednání znamená, že soud nemohl v důsledku jednání pachatele ve věci rozhodnout nebo vykonat všechny úkony, které v jednání vykonat zamýšlel. Z hlediska objektivní stránky může jít o aktivní jednání (např. nepřístojné chování, které znemožnilo pokračovat v soudním jednání) nebo o opomenutí (nedostavení se k soudnímu jednání přes řádné předvolání).²⁵ Ke zmaření jednání musí také dojít alespoň podruhé (arg. slovo „opakovaně“ v návěti).

Trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání se dopustí ten, kdo:

- a) vykonává činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána nebo pro kterou mu bylo odňato příslušné oprávnění podle jiného právního předpisu,
- b) zdržuje se na území České republiky, ačkoli mu byl uložen trest vyhoštění nebo bylo rozhodnuto o jeho správním vyhoštění,
- c) bez povolení a bez vážného důvodu se zdržuje v místě nebo obvodě, na které se vztahuje trest zákazu pobytu, nebo nedodržuje omezení, která mu byla soudem uložena v souvislosti s výkonem tohoto trestu,
- d) navštíví akci, na kterou se vztahuje trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, nebo se dopustí jiného závažného jednání, aby zmařil účel tohoto trestu,
- e) bez závažného důvodu nenastoupí na výzvu soudu trest odnětí svobody nebo se jiným způsobem neoprávněně brání nástupu výkonu tohoto trestu,
- f) dopustí se závažného jednání, aby zmařil výkon nebo účel trestu,
- g) dopustí se závažného jednání, aby zmařil výkon nebo účel vazby,
- h) dopustí se závažného jednání, aby zmařil výkon nebo účel zabezpečovací detence, nebo
- i) dopustí se závažného jednání, aby zmařil výkon nebo účel ochranného léčení nebo ochranné výchovy, které byly uloženy soudem, nebo jinak, zejména útekem z ústavu,

²⁴ Česko. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád In Sběrka zákonů, Česká republika. 1961. Dostupné částka 66, s. 0513 - 0577

²⁵ Česko. Rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 54/1994 In Sběrka interních aktů a řízení Ústavního soudu.

pomocí při útěku, výkon takových rozhodnutí podstatně ztěžuje, anebo maří dohled uložený při ukončení ochranného léčení.

Uvedeného trestného činu se pachatelé často dopouští tím, že řídí motorové vozidlo, ačkoliv jim tato činnost byla zakázána a to ať rozhodnutím správního orgánu, či pravomocným rozsudkem soudu. *Jedním z takových případů byl například případ, kdy pachatel v nočních hodinách řídil svůj osobní automobil z obce Suchdol nad Lužnicí do obce Třeboň, kde byl zastaven hlídkou Policie ČR. Při prováděné kontrole policisty bylo následně zjištěno, že pachateli bylo správním orgánem Městského úřadu Jindřichův Hradec odňato oprávnění k řízení motorových vozidel poté, kdy dosáhl 12 trestných bodů v bodovém hodnocení za spáchané přestupky v dopravě. O tomto odnětí byl řidič v zákonné lhůtě řádně vyrozuměn, byl si tedy vědom svého protiprávního jednání, kterého se dopouštěl při shora uvedeném řízení motorového vozidla. Pokud dojde u řidičů motorových vozidel k opakovaným přestupkům v dopravě a v důsledku toho i k dosažení 12 trestných bodů udělených v součtu za tyto přestupky, je zřejmé, že řidič není dostatečně způsobilý k řízení motorových vozidel a jeho účast jako řidiče v silničním provozu představuje riziko pro ostatní účastníky tohoto, kdy ze strany přestupce může dojít jak k ohrožení majetku, tak i života a zdraví dalších účastníků silničního provozu. V této souvislosti je důležitý dohled nad silničním provozem prováděný hlídkami Policie ČR i hlídkami Městské policie ve vytipovaných lokalitách s cílem toto protiprávní jednání zjišťovat a zabránit pachatelům v jeho pokračování a tím i v narušování veřejného pořádku.*

Obdobného jednání se dopustil pachatel, který v nočních hodinách řídil osobní automobil z Třeboně do Ledenic a zpět, kdy při zpáteční cestě před Třeboní s vozidlem havaroval a způsobil na něm škodu. Díky telefonickému oznámení projíždějícího řidiče jiného motorového vozidla se bezprostředně po události na místo dostavila hlídka Policie ČR a při následné kontrole bylo zjištěno, že řidič má vysloven platný zákaz řízení motorových vozidel a to Okresním soudem v Českých Budějovicích za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky. Dalším provedeným šetřením bylo zjištěno, že řidič si uvedené vozidlo zapůjčil bez vědomí a svolení majitele vozidla s úmyslem toto po přechodnou dobu užívat. Tímto svým jednáním pachatel naplnil skutkovou podstatu nejen trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, ale i trestného činu neoprávněného užívání cizí věci. Stejně jako v předchozím případě se pachatel dopustil jednání hrubě narušující veřejný pořádek, v zabránění dalšího pokračování jeho

protiprávního jednání došlo díky upozornění ze strany občanů a následným včasným zásahem hlídky Policie ČR. V případech řízení motorových vozidel osobami, kterým byla tato činnost správním orgánem, či soudem zakázána, dochází často ze strany pachatelů k recidivě tohoto jednání. Domnívám se, že k řešení tohoto problému by dopomohly tvrdší sankce ze strany soudů a to včetně zabavení vozidla jako předmětu, se kterým byla trestná činnost spáchána. Pachatelé tohoto protiprávního jednání, ať již jim bylo řidičské oprávnění odejmuto, nebo je nikdy nevlastnili, představují reálnou hrozbu pro ostatní účastníky silničního provozu. Takovému narušení veřejného pořádku se hlídky Policie České republiky i Městské policie snaží zabránit co nejčastějšími kontrolami v rámci dohledu nad silničním provozem, s cíleným zaměřením na osoby u kterých je díky místní znalosti policistů známo, že mají vysloven zákaz řízení. Důležitou součástí v tomto případě je i prevence, kdy již při dokumentování protiprávního jednání s pachateli, při kterém je reálný předpoklad, že za toto jednání jim bude soudem, či správním orgánem vysloven zákaz řízení motorových vozidel, jsou tito pachatelé ze strany policejních orgánů opakovaně upozorňováni, že případným porušením tohoto zákazu se dopustí trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Domnívám se dále, že po tomto upozornění, jako součástí prevence si alespoň část řidičů uvědomí, jaké následky by porušení zákazu pro ně mělo a od tohoto jednání do budoucna ustoupí.

Častým jednáním, kterým se pachatelé dopouští trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání je i to, že po pravomocném odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a poté co jim byla doručena výzva k nástupu trestu, k výkonu tohoto trestu ve stanovenou dobu a na stanovené místo bez řádné omluvy nenastoupí, výkonu trestu se vyhýbají a případně se ukrývají. Tyto případy jsou Policií řešeny na základě oznámení ze strany příslušného soudu, kdy často na základě příkazu k zatčení bývá pachatel tohoto skutku policejními orgány dopaden, poté co je po něm vyhlášeno policejní pátrání. Domnívám se, že jednou z vhodných forem prevence u tohoto trestného činu je ze strany Policie České republiky postup, při kterém je při kontaktu s osobami, které byly odsouzeny k nepodmíněnému trestu odnětí svobody těmto zdůrazňovat, jaké důsledky by pro ně nenastoupení trestu mělo. Tedy jedná se o další trestní postih, kdy původní nepodmíněný trest by se jim v důsledku nenastoupení navýšil o řádově měsíce a to jen „výměnou“ za pár dnů, které získají tím, že v určeném termínu k výkonu trestu nenastoupí.

Stejný trestný čin spáchá ten, kdo se dopustí závažného nebo opakovaného jednání, aby zmařil vykázaní provedené podle jiného právního předpisu nebo rozhodnutí o předběžném opatření soudu, kterým se ukládá povinnost dočasně opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí a zdržet se vstupu do něj nebo povinnost zdržet se styku s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním.

Trestného činu osvobození vězně se dopustí ten, kdo osvobodí vězně nebo chovance ve výkonu zabezpečovací detence, jeho útěk organizuje, navádí ho k útěku nebo jeho útěk připravuje. Chovancem ve výkonu zabezpečovací detence je osoba, které byl rozhodnutím soudu nařízen výkon zabezpečovací detence. Podmínky výkonu zabezpečovací detence, práva a povinnosti chovanců upravuje zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence.

Podle tohoto zákona je chovanec kromě jiného povinen dodržovat vnitřní řád ústavu, plnit pokyny a příkazy zaměstnanců Vězeňské služby a odborných zaměstnanců, účastnit se programů, do nichž byl zařazen, chovat se slušně, podrobit se lékařské prohlídce apod. Zabezpečovací detence se vykonává v ústavech pro výkon zabezpečovací detence, které spravuje Vězeňská služba České republiky. Jedná se o ústavy se zvláštní ostrahou a s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy. Vnější a vnitřní ostrahu ústavu, kontrolu došlých zásilek určených chovancům, eskortní službu včetně úkonů s ní spojených a dodržování stanovených podmínek výkonu zabezpečovací detence zajišťuje Vězeňská služba. Dozor nad chovanci vykonávají zaměstnanci Vězeňské služby, kteří jsou oprávněni dávat jim pokyny a používat vůči nim jen taková omezení a omezovací prostředky, které stanoví tento zákon nebo zákon o vězeňské službě.²⁶ Vězně osvobodí ten, kdo mu umožní uprchnout z vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody na svobodu. Chovance osvobodí pachatel, který mu umožní uprchnout ze zabezpečovací detence na svobodu. Může se jednat o použití násilí, pohrůžku násilí nebo pohrůžku jiné těžké újmy (např. ředitel věznice propustí vězně v situaci, kdy pachatel v případě nesplnění požadavku na propuštění hrozí odpálením bomby). Osvobozením bude i jednání s využitím lsti (např. zfalšování příkazu soudce k propuštění z vazby).

²⁶ Česko. Vláda ČR, *Důvodová zpráva k návrhu zákona o výkonu zabezpečovací detence, tisk 251/0*

Trestný čin násilného překročení státní hranice spáchá ten, kdo překročí státní hranici za použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí; stejně tak je trestné organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice.

Kdo se zúčastní vzepření nebo odporu skupiny vězňů nebo chovanců ve výkonu zabezpečovací detence dozorčímu orgánu, jeho rozkazu, vězeňskému řádu nebo řádu výkonu zabezpečovací detence, spáchá trestný čin vzpoura vězňů.

Křivého obvinění se dopustí ten, kdo jiného lživě obviní z trestného činu. Trestný činem je i podání nepravdivého, hrubě zkresleného nebo neúplného znaleckého posudku. Kdo jako tlumočník nesprávně, hrubě zkresleně nebo neúplně tlumočí nebo písemně překládá v řízení před orgánem veřejné moci nebo v souvislosti s takovým řízením skutečnosti nebo okolnosti, které mají podstatný význam pro rozhodnutí orgánu veřejné moci, spáchá trestný čin křivého tlumočení.

Kdo padělá veřejnou listinu nebo podstatně změní její obsah v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, nebo takovou listinu užije jako pravou, kdo takovou listinu opatří sobě nebo jinému nebo ji přechovává v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, nebo kdo vyrobí, nabízí, prodá, zprostředkuje nebo jinak zpřístupní, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává nástroj, zařízení nebo jeho součást, postup, pomůcku nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený nebo přizpůsobený k padělání nebo pozměnění veřejné listiny, dopustí se trestného činu padělání a pozměnění veřejné listiny. Pojem veřejné listiny není zákonem definován. Určitým vodítkem při výkladu předmětného pojmu může být ustanovení § 134 o. s. ř.²⁷, podle něhož listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné, potvrzují, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který listinu vydal, a není-li dokázán opak, i pravdivost toho, co je v nich osvědčeno nebo potvrzeno. Veřejnou listinou je jednak listina vydaná kterýmkoliv českým soudem a kterýmkoliv státním orgánem v mezích jejich pravomoci, jednak listina, kterou zvláštní předpis prohlašuje za veřejnou, aniž by byla vydána státním orgánem. Listinami, které zvláštní předpis prohlašuje za veřejné, aniž by byly vydány státním orgánem, jsou např. notářské zápisy a jejich stejnopisy,

²⁷ Česko. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád In Sbírká zákonů, Česká republika. 1963. Dostupné částka 56, s. 0383 - 0431

výpisy z notářských zápisů a listiny o ověření - souhrnně označené jako "notářské listiny".²⁸

Trestné je i padělání a vystavení nepravdivé lékařské zprávy, posudku a nálezu, kterého se dopustí každý, kdo padělá lékařskou zprávu, posudek nebo nález nebo podstatně změní jejich obsah v úmyslu užít je v řízení před orgánem sociálního zabezpečení anebo před jiným orgánem veřejné moci, v trestním, občanském nebo jiném soudním řízení, anebo kdo užije v řízení před orgánem sociálního zabezpečení nebo před jiným orgánem veřejné moci, v trestním, občanském nebo jiném soudním řízení takové zprávy, posudku nebo nálezu jako pravého.

Trestného činu maření přípravy a průběhu voleb a referenda se dopustí ten, kdo jinému násilím nebo pohrůžkou násilí nebo lstí brání ve výkonu volebního práva nebo hlasovacího práva v referendu anebo jiného takovým způsobem k výkonu volebního práva nebo hlasovacího práva v referendu nutí, kdo padělá údaje v dokladu o počtu členů politické strany nebo na petici pro volební účely nebo v jiném dokumentu souvisejícím s volbami nebo referendem anebo vědomě použije takového dokumentu jako pravého, kdo vědomě nesprávně sečte hlasy či poruší tajnost hlasování, anebo kdo jinak hrubým způsobem maří přípravu nebo průběh voleb do zákonodárného sboru nebo zastupitelstva územního samosprávného celku anebo přípravy nebo průběh referenda, až do vyhlášení jejich výsledků.

Padělání veřejné listiny se dopustil pachatel – cizí státní občan, který na Městském úřadu - odboru dopravy v Jindřichově Hradci předložil padělaný řidičský průkaz údajně vydaný v Polsku, i když věděl, že se jedná o falzifikát. Na podkladě takto předloženého padělaného řidičského průkazu mu byl vystaven příslušným odborem řidičský průkaz České republiky. V tomto případě sice došlo na základě předložení falzifikátu k vydání pachatelem požadovaného dokladu, následnou kontrolou orgánem uvedeného odboru dopravy však byl falzifikát odhalen a celá věc předána k prošetření orgánům Policie České republiky. Při dalším šetření bylo zjištěno, že pachatel, který se dlouhodobě zdržuje a pracuje na území České republiky a z důvodu zaměstnání potřeboval řídit motorová vozidla, padělal řidičský průkaz Polské republiky a to z důvodu, že nikdy vlastníkem řidičského průkazu nebyl. U pracovníků, kteří pracují na

²⁸ Česko. Nejvyšší státní zastupitelství: *Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k možnosti postihu jednání osoby, spočívající v padělání nebo pozměňování notářské ověřovací doložky jako trestného činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 trestního zákona, poř. č. 2/2006* In Sbirka interních aktů a řízení Nejvyššího státního Zastupitelství v Brně.

pracovištích, kde mohou přicházet do styku s možnými padělanými veřejnými listinami je nutno provádět opakovaná školení dané problematiky tak, aby tito pracovníci byli schopni případné falzifikáty odhalovat a tím zabránit pachatelům v dokonání jejich protiprávního jednání.

4.5 Trestné činy narušující soužití lidí

Kdo skupině obyvatelů vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu, spáchá tak přečin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci. Pokud nosiče zvuku obsahují zvukové nahrávky, které vykazují takové znaky, pro které by bylo možno je podřadit pod skutkovou podstatu některého trestného činu spáchaného z rasových, národnostních nebo jiných nenávistných pohnutek, je třeba vždy vzít v úvahu to, že jejich hodnocení bude záviset především na konkrétním obsahu nahrávky. Za takový projev bývá obecně považováno jakékoli nezvyklé chování nebo radikalismus v určitém směru. Může jít o radikalismus politický, ekonomický či ekologický apod. Je proto v praxi nutno vždy vymezit, která jednání lze považovat za škodlivá do té míry, že by mohlo jít o některou ze skutkových podstat těchto trestných činů.²⁹

Hojně diskutovanou novinkou je v trestním zákoníku trestný čin nebezpečného pronásledování (tzv. stalking - stopování, přiblížení se, pronásledování), které je obsesivní fixací známého nebo neznámého pachatele na určitou osobu, kterou pak obtěžuje systematicky a úporně nevyžádanou a nechtěnou pozorností. Pachatel pronásleduje vyhlédnutou oběť dopisy, telefonicky, SMS zprávami či vtíráním se do její blízkosti. Pronásledování může být motivováno údajným nebo skutečným náklonností, obdivem či láskou anebo také zlobou (nenávistí), příp. i jinými důvody (psychické poruchy, programový zjištěný kalkul aj.). Jde o problém pronásledovatele jako takového, jehož stav se vyvíjí v několika fázích, kdy na počátku je stádium pýchy a pocitu mimořádnosti pachatele, následuje stadium zklamání a posléze i hněvu s následnou agresí, vyhrožováním a pomstou. Postupně se však z ryze psychiatrického problému „umanutého obtěžování druhé osoby nevyžádanou a odmítanou pozorností“ stává problém kriminální, zvláště když pojem erotomanie byl nahrazen výrazem „stalking“, který zvýrazňuje spojitost excesivního systematického pronásledování s násilím. Do popředí se mimo moderních forem pronásledování, jako jsou telefonní teror, expartner

²⁹ Česko. Nejvyšší státní zastupitelství: *Stanovisko k šíření extremistické propagandy prostřednictvím zvukové nahrávky, poř. č. 3/1998* In Sběrka interních aktů a řízení Nejvyššího státního Zastupitelství v Brně.

stalking, cyber stalking apod., dostávají především otázky ochrany oběti či pravděpodobnost vyústění pronásledování do přímého fyzického násilí vůči oběti nebo i osobě blízké oběti. Přitom může jít nejen o neopětovanou lásku, erotický či jinak motivovaný obdiv vedoucí ke vtíravosti, ale také o zášť vyplývající z předchozího partnerského vztahu, zaměstnaneckých kontaktů, obchodních vztahů či profesionálních, politických i jiných kontaktů. Nezřídka dochází k pronásledování celebrit a osob veřejně známých, aniž by se tyto dříve dostaly do jakéhokoli osobního kontaktu s pachatelem.³⁰

Nebezpečné pronásledování a jednání, kterým se pachatel tohoto trestného činu dopouští, bylo dříve kvalifikováno jako přestupek proti občanskému soužití. Vzrůstající intenzita a četnost takových jednání pachatelů společně s novými formami páchání této trestné činnosti, například za využití elektronických médií – např. mobilních telefonů, e-mailů prostřednictvím počítače, zvýšilo značně společenskou nebezpečnost, což vedlo ve svém důsledku k vytvoření nové skutkové podstaty trestného činu nebezpečného vyhrožování a jeho zařazení do trestního zákoníku. *Jedním z případů tohoto trestného činu je například jednání pachatelky, která opakovaně a se stoupající frekvencí zasílala SMS zprávy na mobilní telefony svého bývalého druha a jeho současné družky a to až v množství čtyřicet zpráv denně, ve kterých je urážela a citově vydírala ohledně nezletilého syna, kterého měl poškozený svěřen do péče. Kromě těchto SMS zpráv pachatelka oba poškozené opakovaně na jejich mobilních telefonech prozváněla a to s frekvencí až třicet krát denně u každého. Tohoto jednání se pachatelka dopouštěla nepřetržitě po delší dobu v řádu několika měsíců a tím výrazně narušila právo poškozených na soukromý a klidný život. Svého jednání nezanechala přesto, že byla k tomuto opakovaně ze strany poškozených vyzývána. Vzhledem k technickým možnostem ze strany Policie České republiky není v daných případech nijak obtížné tuto trestnou činnost zadokumentovat. Domnívám se, že vzhledem k závažnosti, kterou má toto jednání pachatelů na porušování veřejného pořádku je zcela na místě zařazení této nové skutkové podstaty do trestního zákoníku a jeho trestně právní postih.*

Kdo veřejně hanobí některý národ, jeho jazyk, některou rasu nebo etnickou skupinu, nebo skupinu osob pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání, dopustí se trestného činu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob.

³⁰ VISINGER, R. *Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou*, Trestněprávní revue, 2009, č. 11, s. 331-332

Kdo veřejně podněcuje k nenávisti k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo k omezování práv a svobod jejich příslušníků, spáchá trestný čin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Za hnutí ve smyslu § 260 odst. 1 trestního zákoníku se považuje skupina osob alespoň částečně organizovaná, byť třeba formálně neregistrovaná, směřující k potlačení práv a svobod člověka nebo hlásající národnostní, rasovou, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob. Pro naplnění znaků této skutkové podstaty je nutné, aby hnutí existovalo v době, kdy je pachatel podporoval či propagoval, a to byť v jeho modifikované podobě (např. neofašistické nebo neonacistické hnutí spod.).³¹

4.6 Jiná rušení veřejného pořádku

Šíření poplašné zprávy je trestný čin, kterého se dopustí, kdo způsobí nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa tím, že rozšiřuje poplašnou zprávu, která je nepravdivá (§ 357 odst. 1 trestního zákoníku). Poplašná zpráva je taková zpráva, která je způsobilá podle svého obsahu vyvolat obavy z nějaké události u alespoň části obyvatelstva nějakého území. Obavy vyvolá zpravidla taková událost, která může nepříznivě zasáhnout do života obyvatel, zejména ohrozit jejich život, zdraví, majetek, popř. práva a základní svobody (např. zpráva o hrozícím výbuchu bomby, protržení přehrady, úniku jedovatých látek do ovzduší, teroristickém útoku apod.). Poplašná zpráva může vyvolat paniku a vést k překotnému, nežádoucímu jednání. Zákon nevyžaduje vyšší stupeň znepokojení jako je např. zděšení nebo panika. Nepravdivá je zpráva, která je zcela v rozporu se skutečností nebo ji alespoň hrubě zkresluje. Podle samostatné skutkové podstaty (§ 357 odst. 2 trestního zákoníku) je trestný, kdo nepravdivou zprávu, která je způsobilá vyvolat opatření vedoucí k nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa anebo bezdůvodnou záchrannou práci integrovaného záchranného systému sdělí soudu, orgánu Policie České republiky, orgánu státní správy, územní samosprávy, nebo jinému orgánu veřejné moci, právnické osobě, fyzické osobě, která je podnikatelem, anebo hromadnému informačnímu prostředku.³²

Trestný čin výtržnictví spáchá ten, kdo se dopustí veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti zejména tím, že napadne

³¹ PROUZA, D. *Trestní zákoník*, Praha: C. H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-187-1, s. 1151

³² HENDRYCH, D. *Právní slovník*, Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-059-1, s. 965

jiného, hanobí hrob, historickou nebo kulturní památku, anebo hrubým způsobem ruší přípravu nebo průběh organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí. Veřejně je čin spáchán prostřednictvím obsahu tiskoviny nebo rozšiřovaného spisu, filmem, rozhlasem, televizí nebo jiným obdobně účinným způsobem nebo před více než dvěma současně přítomnými osobami. Na místě veřejnosti přístupném pak tehdy, jestliže projevy takového jednání zde mohlo postřehnout současně, ale i postupně více osob. Vedle uvedených podmínek je výsostně důležitá další část objektivní stránky jednání pachatele, jímž je výtržnost nebo hrubá neslušnost. Výtržnického jednání se pachatel musí dopustit ze zjevné neúcty vůči společnosti, jinak je takový čin beztrestný, případně se pachatel dopustí pouze obdobného přestupku.³³

Jedním z často se vyskytujících trestných činů hrubě narušují veřejný pořádek je tedy trestný čin výtržnictví. *Tohoto protiprávního jednání se dopustil pachatel, který ve večerních hodinách v obci Domanín v prostoru Jihočeské hospůdky na veřejně přístupném místě za přítomnosti nejméně devatenácti osob fyzicky napadl poškozeného a to tak, že jej nejméně pěti ranami pěstí udeřil do oblasti hlavy a poté co poškozený upadl na zem, jej nejméně 10 x značkou silou kopl do oblasti nohou a zad, čímž mu způsobil zranění – ublížení na zdraví.* Vzhledem k tomu, že u trestných činů výtržnictví stanoví zákon, že k těmto musí dojít na místě veřejně přístupném, je spáchání takového skutku často širokou veřejností bezprostředně zaznamenáno, a proto se domnívám, že takovéto problematice narušení veřejného pořádku musí být ze strany orgánů Policie České republiky věnována maximální pozornost a to jak ze strany prevence, tedy typování a předcházení tomuto protiprávnímu jednání – např. dohled ze strany Policie České republiky na sportovních a kulturních akcích, či na místech větší koncentrace osob, kde jsou podávány alkoholické nápoje, tak i řádnému zadokumentování a usvědčení pachatele, pokud k takovému protiprávnímu jednání dojde. Při řešení této problematiky v rámci města Třeboně hraje důležitou roli i městský kamerový systém. Díky němu jak mohu z vlastní praxe potvrdit, došlo v mnoha případech k včasnému zásahu proti pachatelům této trestné činnosti a tím jim bylo znemožněno v ní pokračovat, případně za použití záznamu z tohoto kamerového systému, byl objasněn skutkový děj a pachatel byl usvědčen. V těchto případech se důležitost kamerového systému a možnost uchování záznamu z něj projevila, i když nebylo možno hlídky Policie České republiky, či Městské policie vyslat na místo spáchání ihned.

³³ SLUNÉČKO, P. K trestnému činu výtržnictví podle § 202 trestního zákona, *Právo a zákonnost*, 1991, č. 10, s. 594

Dalším z trestných činů narušujících veřejný pořádek je i trestný čin ublížení na zdraví dle ust. § 146 trestního zákoníku, kterého se dopustí pachatel tím, že jinému úmyslně ublíží na zdraví. K páčání tohoto trestného činu rovněž často dochází na veřejně přístupných místech za přítomnosti dalších osob a v těchto případech je právní kvalifikace daného skutku rozšířena o trestný čin výtržnictví. *Takového jednání se dopustil i pachatel, který v nočních hodinách na veřejném prostranství v ulici Krčínova v Třeboni před vchodem do budovy restaurace Na Zámku fyzicky napadl svou družku a to tak, že jí jednou ranou pravou rukou sevřenou v pěst značnou silou udeřil do obličeje, v důsledku čehož poškozená upadla na zem, kde zůstala ležet v bezvědomí po dobu nejméně tří minut, čímž jí způsobil zranění – zlomeninu nosu a podlitinu levé tváře.* Ke spáchání tohoto skutku došlo v místech, kde je umístěna kamera kamerového systému Městské policie a operátor kamerového systému celou událost sledoval a neprodleně na místo vyslal jak hlídku Městské policie, tak i hlídku Policie České republiky a vzhledem k průběhu celé události i vůz rychlé záchranné pomoci. Díky včasnému příjezdu policistů na místo, byl pachatel zadržen. Celá událost byla orgány Policie České republiky řádně zadokumentována, při dokumentaci byl k usvědčení pachatele, která z počátku spáchání skutku popíral použit i záznam kamerového systému na základě kterého se později ke spáchání skutku doznal. Smutnou tečkou za tímto případem je skutečnost, že k potrestání pachatele nedošlo, protože poškozená jako jeho družka nedala souhlas s jeho Trestním stíháním pro uvedený skutek. I v tomto případě stejně jako v mnoha dalších se prokázala oprávněnost a důležitá role, kterou při dohledu nad veřejným pořádkem ve vybraných lokalitách města Třeboně hraje městský kamerový systém, obsluhovaný vyškoleným operátorem a díky tomu i následný rychlý zásah bezpečnostních složek na místě spáchání.

Trestného činu hanobení lidských ostatků se dopustí ten, kdo neoprávněně otevře hrob nebo hrobku nebo urnu s lidskými ostatky. Stejně tak se takového činu dopustí ten, kdo z pohřebiště svévolně odejme lidské ostatky nebo s lidskými ostatky nakládá v rozporu se zákonem³⁴.

Pakliže se kdo požitím nebo aplikací návykové látky přivede, byť i z nedbalosti, do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustí činu jinak trestného, spáchá tak trestný čin opilství. Z hlediska klasifikace trestných činů užívané v nauce trestního práva lze skutkovou podstatu trestného činu opilství zařadit do kategorie tzv. abstraktních

³⁴ dotčeným zákonem je zde zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů

ohrožovacích deliktů. Ohrožení zde záleží v samém uvedení se do nepřičetnosti, přičemž z důvodu ekonomie trestní represe je trestní odpovědnost omezena na případy, kdy pachatel v tomto stavu provede jednání, které má vnější znaky trestného činu. V nauce se hovoří o tzv. kvazideliktu, který je objektivní podmínkou trestní odpovědnosti. Jedná se o obdobnou situaci, jako je tomu u většiny nedbalostních trestných činů, kde se (např. u dopravních deliktů) nestíhá samotné porušení určité povinnosti (např. nedání přednosti v jízdě), ale jen takové, které vedlo k výsledku významnému z hlediska porušení zájmů společnosti (např. k ublížení na zdraví). Pachatel se musí uvést do stavu nepřičetnosti, a to požitím nebo aplikací návykové látky nebo jinak. Za nepřičetného se považuje pachatel, jenž pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání. Pachatel, u něhož by byla v době činu alespoň jedna z těchto složek jednání (rozpoznávací nebo ovládací) pouze výrazněji snížena, se považuje jen za zmenšeně přičetného, což je stav, který neumožňuje aplikovat ustanovení o trestném činu opilství. Budou-li pochybnosti o tom, zda tu byl stav nepřičetnosti nebo zmenšené přičetnosti, které nebude možno rozptýlit provedením dalších dostupných důkazů, uplatní se princip *in dubio pro reo*. Potud v praxi žádné pochybnosti snad nevznikají. Problematičtější ovšem je zodpovězení otázky, co je pro pachatele příznivější.³⁵

Kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí, nebo způsobit značnou škodu na majetku, dopouští se spáchání trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Převážná většina takto zjištěných a zadokumentovaných trestných činů je páchána osobami, které po požití či aplikaci návykové látky – nejčastěji alkoholu, řídí motorové vozidlo. (Hranice oddělující v těchto případech přestupek od trestného činu je 1 promile alkoholu). *Takového jednání se dopustil pachatel, který v odpoledních hodinách řídil osobní automobil na silnici druhé třídy č. 154 z Třeboně do obce Branná. 200 metrů před obcí Branná nezvládl řízení a s vozidlem v pravotočivé zatáčce sjel do příkopu vedle silnice. Následně z vozidla vystoupil, upadl na zem a zde zůstal ležet až do příjezdu Policie ČR, přivolané svědky celé události. V daném případě byla u řidiče naměřena hodnota 2,34 promile alkoholu.* Jednání těchto pachatelů představuje výrazné ohrožení veřejného pořádku a potencionální nebezpečí pro další účastníky silničního provozu. Z tohoto důvodu se činnost hlídek Městské i republikové policie velmi často zaměřuje na

³⁵ LANGER, P. Trestný čin opilství (1. část), *Bulletin advokacie*, 2005, č. 2, s. 57

zjišťování pachatelů této trestné činnosti a rovněž na preventivní působení, kdy již samotný častý výskyt hlídek v místech, kde k této trestné činnosti dochází, odrazuje potencionální pachatele od spáchání této trestné činnosti. I v těchto případech hraje kromě hlídkové činnosti policistů důležitou roli kamerový systém, kdy operátor při sledování rizikových lokalit – např. parkovišť u vináren a restaurací může hlídky včas upozornit na odjezdy vozidel, u kterých je podezření, že je řídí osoby po předchozím požití alkoholických nápojů, dále pak rovněž na vozidla pohybující se v ulicích města, kdy způsob jízdy těchto vozidel signalizuje, že řidič může být pod vlivem návykových látek.

4.7 Organizovaná zločinecká skupina

Kdo založí organizovanou zločineckou skupinu, kdo se činnosti organizované zločinecké skupiny účastní, anebo kdo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, dopustí se trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině. Kdo spáchá takový čin, není trestný, učinil-li o organizované zločinecké skupině oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákoníkem, mohlo být ještě odstraněno. Voják může takové oznámení učinit i nadřízenému.

Policista plnící úkoly jako agent, který se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, není pro trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině trestný, jestliže se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny.

Policista plnící úkoly jako agent, který se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo jako člen organizované skupiny nebo některou takovou skupinu podporuje, není trestný pro trestné činy obchodování s lidmi (§ 168), svěření dítěte do moci jiného (§ 169), porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182), kuplířství (§ 189), šíření pornografie (§ 191), výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií (§ 192), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), provozování nepoctivých her a sázek (§ 213), podílnictví (§ 214), legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216), porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku (§ 227), padělání a pozměnění peněz (§ 233), neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234), udávání padělaných a pozměněných peněz (§ 235), výroby a držení padělatelského náčiní (§ 236), neoprávněné výroby peněz (§ 237), porušení předpisů

o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží (§ 244), padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti (§ 245), porušení zákazů v době nouzového stavu v devizovém hospodářství (§ 247), neoprávněného podnikání (§ 251), neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry (§ 252), porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou (§ 261), porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265), porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266), zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně zahraničního obchodu s vojenským materiálem (§ 267), nedovoleného ozbrojování (§ 279), vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280), nedovolené výroby a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281), nedovolené výroby a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282), nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283), přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu (§ 284), nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285), výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu (§ 286), neoprávněného nakládání s odpady (§ 298), neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (§ 299), přijetí úplatku (§ 331), podplacení (§ 332), nepřímého úplatkářství podle § 333 odst. 2, organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice (§ 340), napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky (§ 341), padělání a pozměnění veřejné listiny (§ 348), jestliže se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny.

Bezrestným se nestává agent, který organizovanou zločineckou skupinu nebo organizovanou skupinu založil nebo zosnoval.

4.8 Některé další formy trestné součinnosti

Kdo veřejně podněcuje k trestnému činu, spáchá trestný čin podněcování. Pojmu "podněcování" odpovídá jakékoliv působení na vůli nebo cit neurčitého počtu lidí, jež směřuje k tomu, by v těchto lidech bylo vyvoláno rozhodnutí porušit zákon v určitém směru; spadá sem také vyzývání neurčitého počtu lidí k onomu porušení.³⁶

Kdo veřejně schvaluje spáchaný zločin nebo kdo veřejně vychvaluje pro zločin jeho pachatele, spáchá trestný čin schvalování trestného činu.

Kdo pachateli trestného činu pomáhá v úmyslu umožnit mu, aby unikl trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření nebo jejich výkonu, spáchá trestný čin nadržování. Advokát kupříkladu v postavení obhájce není v privilegované pozici, která by mu mohla, či dokonce měla umožňovat lhát některému orgánu činnému v trestním řízení ve prospěch svého klienta o jeho identitě, i když jde pouze o neformální dotaz. Chce-li dostát své povinnosti mlčenlivosti, může na konkrétní dotaz policejního orgánu, nebo jiného orgánu v trestním řízení, neodpovědět, nebo odmítnout odpovědět, nikoli však popřít pravou identitu obviněného – svého klienta. Uvedl-li advokát v uvedeném ohledu záměrně nepravdu, aby jeho klient unikl trestnímu stíhání, nebo aby se jeho stíhání oddálilo, jedná nejen v rozporu se zákonem o advokacii a se stavovskými předpisy, ale za splnění dalších podmínek lze takové jednání pokládat za trestný čin nadržování.³⁷

Kdo spáchá čin nadržování ve prospěch osoby sobě blízké, není trestný, ledaže by tak učinil v úmyslu pomoci osobě, která spáchala trestný čin vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků (§ 415), anebo opatřit sobě nebo jinému majetkový prospěch.

Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin vraždy (§ 140), zabití (§ 141), těžkého ublížení na zdraví (§ 145), mučení a jiného nelidského a krutého zacházení (§ 149), nedovoleného přerušování těhotenství bez souhlasu těhotné ženy (§ 159), neoprávněného odebrání tkání a orgánů (§ 164),

³⁶ Česko. Rozhodnutí Zm II 211/27, 25.08.1927

³⁷ MANDÁK, V. Trestný čin nadržování spáchaný advokátem, *Bulletin advokacie*, 2009, č. 3/2009, s. 34

obchodování s lidmi (§ 168), zbavení osobní svobody (§ 170), zavlčení podle § 172 odst. 3 a 4, loupeže (§ 173), braní rukojmí (§ 174), vydírání podle § 175 odst. 3 a 4, neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 180 odst. 4, znásilnění (§ 185), pohlavního zneužití (§ 187), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), týrání svěřené osoby (§ 198), krádeže podle § 205 odst. 5, zpronevěry podle § 206 odst. 5, podvodu podle § 209 odst. 5, pojistného podvodu podle § 210 odst. 6, úvěrového podvodu podle § 211 odst. 6, dotačního podvodu podle § 212 odst. 6, podílnictví podle § 214 odst. 3 a 4, legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 4, padělání a pozměnění peněz (§ 233), neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234), neoprávněné výroby peněz (§ 237), zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 3, zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 4, poškození finančních zájmů Evropských společenství podle § 260 odst. 5, porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265), porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266), obecného ohrožení (§ 272), vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280), nedovolené výroby a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281), nedovolené výroby a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282), nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283), získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 290), zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny (§ 292), vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), sabotáže (§ 314), vyzvědačství (§ 316), ohrožení utajované informace (§ 317), válečné zrady (§ 320), násilí proti orgánu veřejné moci podle § 323 odst. 3 a 4, násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 3 a 4, přijetí úplatku (§ 331), podplacení (§ 332), násilného překročení státní hranice podle § 339 odst. 2 a 3, organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 odst. 4, vzpoury vězňů (§ 344), účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 2 a 3, neuposlechnutí rozkazu podle § 375 odst. 2 a 3, zprotivení a donucení k porušení vojenské povinnosti podle § 377 odst. 2 a 3, porušování práv a chráněných zájmů vojáků stejné hodnosti podle § 382 odst. 3 a 4, porušování práv a chráněných zájmů vojáků podřízených nebo s nižší hodností podle § 383 odst. 3 a 4, zběhnutí (§ 386), ohrožování morálního stavu vojáků podle § 392

odst. 2, genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), styků ohrožujících mír (§ 409), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3, a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, spáchá trestný čin nepřekažení trestného činu.

Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný spáchal trestný čin vraždy (§ 140), těžkého ublížení na zdraví (§ 145), mučení a jiného nelidského a krutého zacházení (§ 149), obchodování s lidmi (§ 168), zbavení osobní svobody (§ 170), brání rukojmí (§ 174), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), týrání svěřené osoby (§ 198), padělání a pozměnění peněz (§ 233), neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234), neoprávněné výroby peněz (§ 237), porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265), porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266), obecného ohrožení (§ 272), vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280), nedovolené výroby a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281), nedovolené výroby a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282), získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 290), zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny (§ 292), vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), sabotáže (§ 314), vyzvědačství (§ 316), ohrožení utajované informace (§ 317), válečné zrady (§ 320), přijetí úplatku (§ 331), podplacení (§ 332), účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 2 a 3, genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3, a takový trestný čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu nebo místo toho, jde-li o vojáka, nadřízenému, dopustí se trestného činu neoznámění trestného činu.

5 Úloha policie České republiky při udržování veřejného pořádku

Dle ustanovení § 2 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, policie (dále jen „zákon“) slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.

Útvar policie určený policejním prezidentem může uzavřít písemnou koordinační dohodu s obcí nebo městskou částí hlavního města Prahy za účelem stanovení společného postupu při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku. Místně příslušné krajské ředitelství může uzavřít písemnou koordinační dohodu s hlavním městem Prahou za účelem stanovení společného postupu při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku.

Koordinační dohoda obsahuje zejména:

- a) formy a nástroje nepřetržité koordinace obce a útvaru policie při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku v obci,
- b) úkoly obce a útvaru policie v oblasti předcházení protiprávním jednáním porušujícím veřejný pořádek v obci,
- c) úkoly obce a útvaru policie při porušení veřejného pořádku v obci,
- d) podíl obce a útvaru policie na zajištění plnění úkolů podle písmen b) a c),
- e) formy a nástroje hodnocení plnění úkolů podle písmen b) a c) a odstraňování případných zjištěných nedostatků,
- f) dobu, na kterou je uzavírána,
- g) poskytování finančních prostředků.

Dle § 38 odst. 4 zákona je policista oprávněn používat a přepravovat výbušniny a výbušné předměty v souvislosti se zajišťováním bezpečnosti osob a majetku, zejména při likvidaci nástražných výbušných systémů, při likvidaci nálezu munice nebo výbušnin, při speciálním výcviku služebních psů, při boji proti pachatelům závažných trestných činů nebo je-li to nezbytné k předcházení anebo odstranění závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti.

Policista je oprávněn vstoupit bez souhlasu uživatele do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek a provést tam potřebné úkony nebo jiná opatření jen tehdy, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti.

Policista je oprávněn při zajišťování bezpečnosti prostředků veřejné hromadné dopravy a při zajišťování veřejného pořádku a bezpečnosti v těchto prostředcích k bezplatné přepravě těmito prostředky a k bezplatnému používání telekomunikačních zařízení instalovaných v těchto prostředcích.

Policista je oprávněn použít donucovací prostředek k ochraně bezpečnosti své osoby, jiné osoby nebo majetku anebo k ochraně veřejného pořádku. Před použitím donucovacího prostředku je policista povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito donucovacích prostředků. To neplatí v případě použití prostředku k zabránění odjezdu vozidla. Od výzvy s výstrahou lze upustit v případě, že je ohrožen život nebo zdraví osoby a zákrok nesnese odkladu.

Policista je oprávněn použít pouta a prostředek k zamezení prostorové orientace také ke spoutání osoby zajištěné, zadržené, zatčené, dodávané do výkonu trestu odnětí svobody, anebo převzaté policistou k provedení procesních úkonů z vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, je-li důvodná obava, že může být ohrožena bezpečnost osob, majetku nebo ochrana veřejného pořádku anebo že se osoba pokusí o útěk. Policista je oprávněn použít pouta ke vzájemnému připoutání dvou nebo více osob. Prostředek k zamezení prostorové orientace je policista oprávněn použít pouze, nelze-li účelu úkonu dosáhnout jinak.

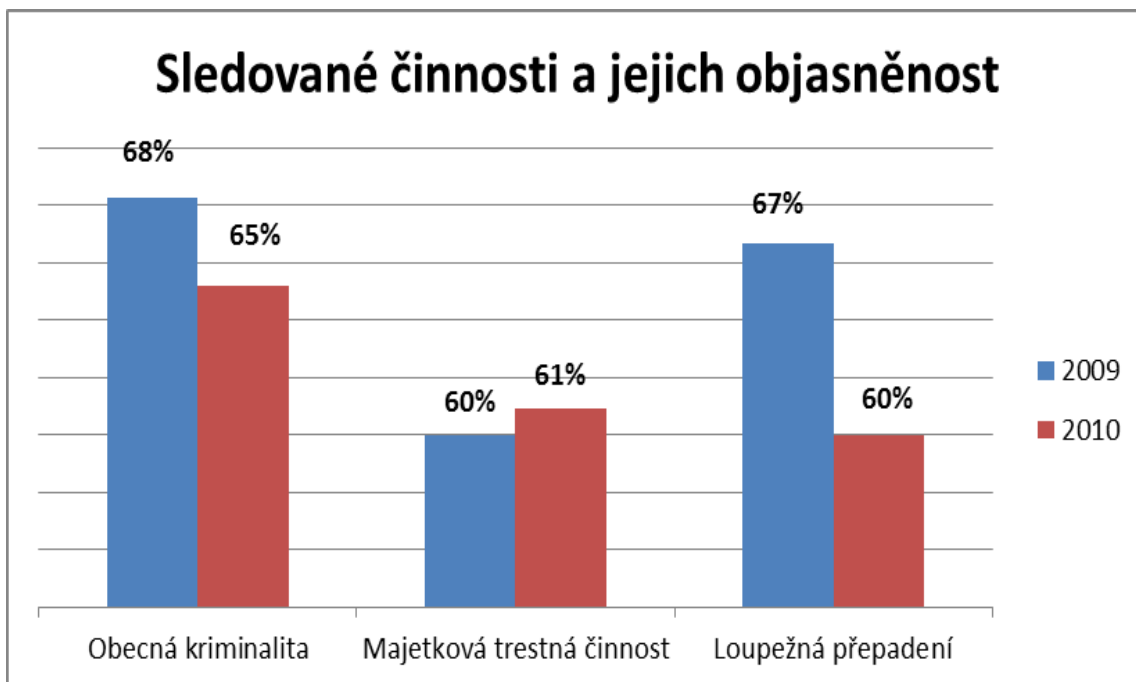
Policista je oprávněn vyzvat k prokázání totožnosti osobu podezřelou ze spáchání trestného činu nebo správního deliktu, zdržující se v prostoru, o kterém lze důvodně předpokládat, že se v něm zdržují cizinci bez povolení opravňujícího k pobytu na území České republiky, bezdůvodně se zdržující v bezprostřední blízkosti policií chráněného prostoru nebo v místě, z něhož lze tento prostor účinně ohrozit, od níž je požadováno vysvětlení, odpovídající popisu hledané nebo pohřešované osoby, vstupující do policií chráněného objektu nebo prostoru anebo do místa, kam je policistou zakázán vstup, nebo z tohoto objektu, prostoru anebo místa vycházející, která má na místě veřejně přístupném zbraň a je důvodné podezření, že zbraně může být užito k násilí nebo pohrůžce násilím, zdržující se v blízkosti místa, kde došlo ke spáchání

trestného činu nebo správního deliktu, k požáru anebo jiné mimořádné události, která má být předvedena na žádost příslušného orgánu podle jiného právního předpisu, která je oznamovatelem podezření ze spáchání trestného činu nebo správního deliktu, na žádost jiné osoby, která má na zjištění totožnosti právní zájem, jakož i osobu, která o prokázání totožnosti policistovi žádá, a zjištěné osobní údaje předat osobě, která o prokázání totožnosti požádala, nebo při plnění jiného úkolu, je-li to nezbytné k ochraně bezpečnosti osob a majetku, veřejného pořádku nebo pro předcházení trestné činnosti.

Se souhlasem policejního prezidenta a příslušného orgánu cizího státu lze využít v rozsahu a za podmínek stanovených zákonem nebo jiným právním předpisem příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru jako agenta, k provedení předstíraného převodu, ke sledování osob a věcí, k použití zabezpečovací techniky, k provedení zákroku proti pachatelům závažných trestných činů, k zajišťování veřejného pořádku a bezpečnosti při řešení mimořádných bezpečnostních situací, nebo k zajištění bezpečnosti chráněných prostor a objektů nebo osob chráněných podle tohoto zákona. Je-li to třeba k zajišťování veřejného pořádku a bezpečnosti nebo předcházení trestným činům, lze se souhlasem policejního prezidenta a se souhlasem příslušného orgánu členského státu Evropské unie využít k plnění těchto úkolů v rozsahu a za podmínek stanovených zákonem nebo jiným právním předpisem a předpisy Evropské unie o policejní spolupráci příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru členského státu Evropské unie.

Pro podporu činnosti Policie České republiky v regionu města Třeboně, uvádím přehled nejvíce páchané trestné činnosti, viz graf č. 4.

Graf č. 4 – Přehled trestné činnosti za období 2009 a 2010 páchané na území města Třeboň³⁸



³⁸ Zdroj dat: Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje, Obvodní oddělení Třeboň

6 Postavení soukromoprávních subjektů

Subjekty, které nebyly zákonem povolány ke správě veřejných záležitostí a tím i ke střežení veřejného pořádku, zde nazýváme soukromoprávními subjekty. Dle mého názoru je lze rozdělit na ty, které mají z ostrahy osob či majetku živnost a ty, které pouze vykonávají svá občanská práva.

6.1 Soukromé bezpečnostní agentury

Provozování podniků zajišťujících ostrahu majetku a osob, stejně jako služeb soukromých detektivů je soukromé podnikání, které má povahu koncesované živnosti. V zákoně byla jejich charakteristika ustanovena novelizací živnostenského zákona, tedy zákonem č. 286/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. V příloze živnostenského zákona je živnost označena jako „ochrana majetku a osob“.

Uvedená činnost zahrnuje zejména určitou část aktivit soukromých bezpečnostních agentur, ale i značnou část problematiky zřizování poplašných zařízení. Konkrétněji v podstatě zahrnuje také vývoj, výrobu, prodej, projektování, montáž, údržbu a opravy elektrotechnických zabezpečovacích systémů, sloužících k ochraně majetku a osob před neoprávněnými zásahy, včetně zabezpečovacích systémů a zařízení umožňujících sledování pohybu a projevů osob v objektech a jejich okolí a dále montáž, údržbu, revize a opravy mechanických zabezpečovacích systémů (t.j. více prvkových soustav, ne např. samotných zámků, mříží apod.), dodatečně zvyšujících účinnost běžných standardů zabezpečení majetku a osob.³⁹

Zaměstnanci soukromých bezpečnostních agentur mají při zajišťování bezpečnosti majetku a osob (oproti policistům či městským strážníkům) dosti omezená oprávnění. Policisté mají například právo zajistit osobu, která svým jednáním bezprostředně ohrožuje život svůj nebo život či zdraví jiných osob nebo majetek, která byla přistižena při spáchání trestného činu atd. Zaměstnanec soukromé bezpečnostní služby není zásadně oprávněn někoho omezovat v osobní svobodě a takové jednání by dokonce mohlo naplnit skutkovou podstatu trestného činu omezování osobní svobody či zbavení osobní svobody. Zásah proti osobě by mohl uskutečnit pouze za podmínky nutné obrany či krajní nouze, případně § 76 trestního řádu.

³⁹ Česko. Ministerstvo hospodářství ČR, *Metodický pokyn č. 2/1996 Ministerstva hospodářství k novelizaci živnostenského zákona č. 286/1995 Sb.* In Sbíрка interních aktů a řízení Ministerstva hospodářství ČR.

Omezit pohyb agresivní osoby připoutáním k vhodnému předmětu může policista, pokud tato fyzicky napadá jinou osobu, policistu, poškozují cizí majetek nebo se pokusí o útěk. Zaměstnanec soukromé bezpečnostní služby by mohl takový zásah uskutečnit opět jen za podmínky nutné obrany či krajní nouze.

U osoby, která je převáděna či zajištěna nebo proti níž směřuje služební zákrok z důvodů agresivního chování, je policista oprávněn přesvědčit se, zda u sebe nemá zbraň, jíž by mohla ohrozit život svůj nebo zdraví či život jiných osob, a tuto ji odebrat. Oprávnění strážníků v tomto směru zakotvuje § 14 zákona o obecní policii. Pokud jde o zaměstnance soukromých bezpečnostních agentur, mohli by zbraň odebrat toliko za podmínek nutné obrany či krajní nouze, samozřejmě však nemohou provádět osobní prohlídku, s níž je toto oprávnění policistů, resp. strážníků spojeno.

Policisté mohou při pronásledování pachatelů zvláště závažných úmyslných trestných činů nebo těch úmyslných trestných činů, k jejichž stíhání zavazuje mezinárodní smlouva, a při pátrání po pachatelích těchto činů a věcech z nich pocházejících či s nimi souvisejících, provádět prohlídku dopravních prostředků, za účelem zjištění, zda se v nich pachatelé či věci nenalézají. Možnost, že by zaměstnanci soukromé bezpečnostní agentury prováděli prohlídku cizího motorového vozidla, nepřipadá v úvahu.

V zájmu zabezpečení plnění úkolů stanovených zákonem o policii, může policista přikázat každému, aby na nezbytně nutnou dobu nevstupoval na určitá místa, resp. se v nich nezdržoval a vyznačit je technickými prostředky, obdobná oprávnění mají strážníci na základě § 15 o obecní policii. Zaměstnanec bezpečnostní agentury naproti tomu nemůže např. zakázat občanovi, aby vstupoval do obchodu nebo objektu, který hlídá.

Zákon dále dává policistům oprávnění vstupovat v živnostenských provozovnách do všech prostor určených pro zákazníky a po skončení prodejní (provozní) doby tak může učinit, lze-li mít důvodně za to, že se tam zdržují osoby. Analogické oprávnění strážníků upravuje § 17c zákona o obecní policii. V jakém rozsahu mohou zaměstnanci soukromé bezpečnostní agentury vstupovat do nejrůznějších míst střeženého objektu, plyne ze vztahu mezi zákazníkem a agenturou, do ostatních objektů mohou vstupovat za stejných podmínek, jako každý jiný subjekt.

Druhy donucovacích prostředků, které mohou policisté použít, jsou taxativně stanoveny v zákoně o Policii České republiky. Příslušnou úpravu týkající se strážníků

obsahuje § 18 až 19 zákona o obecní policii. Zaměstnanci soukromých bezpečnostních agentur mohou prostředky, kterými jsou vybaveni, použít opět jen v mezích nutné obrany či krajní nouze. Obdobně to platí, i pokud jde o použití zbraně, zejména pak střelné.⁴⁰

Veřejnost dnes chápe existenci soukromých bezpečnostních služeb jako doplnění systému pro zabezpečení bezpečnosti a pořádku v České republice. Veřejné mínění, ale i náročnost tohoto povolání vyžadují, aby do těchto služeb byli přijímáni občané s obdobnými požadavky na morálku a kvalifikaci, jako například k policii. Pracovníci těchto agentur by měli mít schopnost logického úsudku, určitou výši intelektu, znalost a schopnost aplikace právních norem, bezúhonnost, dobré komunikační schopnosti a slušné a vstřícné chování. Proto je nutno potřebné zákonné opatření, které by přesně vymezovalo pravidla této činnosti. Současná právní úprava opírající se pouze o živnostenský zákoník je oprávněně pocíťována jako nedostatečná. Ministerstvo vnitra dokončuje zákon o soukromé bezpečnostní činnosti. Vzhledem k existenci šesti tisíc těchto agentur, které v rámci České republiky působí a které zaměstnávají kolem padesáti tisíc osob, je nutno co nejrychlejší přijetí tohoto zákona. V něm by mělo být například rozdělení soukromých bezpečnostních služeb do pěti kategorií – ostraha majetku a osob, činnost soukromých detektivů, převoz hotovostí a cenin, technická služba k ochraně osob a majetku a bezpečnostní poradenství. Uvedený zákon by měl stanovit i podmínky pro získání licence k provozování těchto agentur, kterou bude vydávat Ministerstvo vnitra. Zákonem by měly být upraveny i podmínky, za kterých budou zaměstnanci těchto agentur způsobilí k výkonu bezpečnostní činnosti – například odborná a zdravotní způsobilost, či spolehlivost.

6.2 Krajní nouze

Okolnosti vylučující protiprávnost jsou v novém trestním zákoníku zpřesněny především doplněnou definicí krajní nouze (§ 28), u níž je třeba vyloučit její použití i u osob, které jsou povinny nebezpečí snášet (např. z titulu svého zaměstnání - ošetřovatel v nemocnici, nebo postavení - voják ve válce). Tuto povinnost snášet nebezpečí ukládají určitým kategoriím osob zvláštní předpisy, a tyto osoby se jí nemohou vyhybat poukazem na své vlastní ohrožení. Bez tohoto doplnění by krajní

⁴⁰ MATES, P. Postavení soukromých bezpečnostních služeb a jejich zaměstnanců, *Právní praxe v podnikání*, 1995, č. 12, s. 16-17

nouze vylučovala protiprávnost činů, které by jinak byly např. zneužitím pravomoci úřední osoby.⁴¹

Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem. Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.

Při rozboru úpravy krajní nouze je nutno se zamyslet, jaký je smysl tohoto institutu, proč jej trestní zákoník vlastně upravuje. Obecně lze za smysl krajní nouze označit vylučování protiprávnosti (trestnosti) činů, které byly spáchány při odvracení nebezpečí, hrozícího právem chráněným zájmům. Konkrétně je však cíl tohoto institutu velmi úzce spjat s tolerovaným poměrem následku, který hrozil, a následku, který skutečně nastal, tedy s tzv. proporcionalitou následků.

Další zajímavou otázkou platné úpravy krajní nouze je formulace tzv. podmínky subsidiarity, podle kterého nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak." Požadavek subsidiarity má kořeny ve skutečnosti, že odvracení nebezpečí se nejčastěji dotýká zájmů třetích osob, které na vzniku nebezpečí nemají žádný podíl, a proto lze-li nebezpečí odvrátit bez ohrožení jejich zájmů, je třeba tomuto způsobu dát přednost a nepřesunovat tak nebezpečí ze sebe na jiné.

Situace je jasná, existuje-li pouze jediný způsob, jak nebezpečí odvrátit. Podmínka subsidiarity je splněna, stav krajní nouze může vzniknout. Problémy nenastanou ani tehdy, lze-li mezi různými způsoby, jak nebezpečí odvrátit, najít způsob, který nezpůsobí vůbec žádný následek (typický útěk). Tento neškodný způsob je nutné použít a stav krajní nouze, ve kterém lze porušit cizí zájmy, za těchto okolností vůbec nevznikne.

Jak ale vyřešit situaci, kdy existuje více způsobů, jak nebezpečí odvrátit, přičemž každý z nich s sebou nese způsobení určité škody?

Gramatický výklad textu zákona svádí k závěru, že stav krajní nouze v takovém případě nemůže vzniknout. Ať je zvolen jakýkoliv způsob odvracení, vždy lze odvrátit nebezpečí i jinak. Stávající formulace podmínky subsidiarity zní tak, jako by stav krajní

⁴¹ Česko. Vláda ČR, *Důvodová zpráva k návrhu nového trestního zákoníku*, tisk 410/0 In Sbirka interních aktů a řízení vlády ČR.

nouze mohl vzniknout jedině tehdy, pokud existuje pouze jediná cesta k odvrácení nebezpečí.⁴²

6.3 Nutná obrana

Mezi další instituty, pomocí nichž občan dokáže čelit narušení veřejného pořádku, které se ho bezprostředně týká, patří také tzv. nutná obrana. Jedná se o odvrácení přímo hrozícího nebo trvajících útoku na zájem chráněný trestním zákonem, přičemž obrana nesmí být zřejmě nepřiměřená způsobu útoku. Pojem útoku pro účely nutné obrany není v trestním zákoně blíže definován. Judikatura však v takovém případě předpokládá dva nezbytné znaky, kterými jsou společenská nebezpečnost a protiprávnost jednání, které má být útokem.

Přímo hrozící útok je možné definovat tak, že se jedná o takový útok, který vytváří bezprostřední nebezpečí pro chráněné zájmy a musí nevyhnutelně začít v nejbližší době. Možné také je, že útok sám osobě ještě nezačal, ale jeho reálný začátek je očividný a nevyhnutelný, takže pokud by se obránce nebránil, vedlo by to k započetí útoku. Bezprostřednost útoku je terminus technicus a znamená, že útok má nastat v nejbližším okamžiku, a pokud by obránce zaváhal, nešlo by už nutnou obranu vykonat. Rozdíl mezi hrozícím útokem a bezprostředně hrozícím útokem je možno posoudit tak, že musí být zřejmé, že bezprostředně hrozící útok začne v následujícím okamžiku po hrozbě.

Bezprostřednost není nezbytná podle občanského zákoníku, je však vyžadována v přestupkovém zákoně. Projevení úmyslu ještě není bezprostředním útokem. Pokud však slovní projevení je již hrozbou, a tím samo o sobě již ohrožením zájmů, potom je nutná obrana v tomto případě přípustná. Dále je však třeba projevení úmyslu zaútočit dovozovat ze všech okolností, které situaci provází. Příkladem může být projevení úmyslu zaútočit člověkem, který je znám svou agresivitou.

U některých typů trestných činů je nutná obrana nepřípustná např. nedovolené podnikání, či nedovolená výroba lihu.

Způsob útoku je pojmem širším zahrnuje a i jiné okolnosti, které musí obránce a následně soud hodnotit. Tedy nejen způsob provedení útoku, ale i osobu útočníka, jeho úmysly, které se při útoku projevovaly a také další podmínky, které doprovázely situaci útoku jako např. použití zbraně, či hrozbu použití zbraně, hrozící součinnost

⁴² KUBOVÁ, O.: K některým otázkám krajní nouze, *Bulletin advokacie*, 1998, č. 10, s. 49-50

jiných osob s osobou útočnicka atd. Někteří autoři (mj. prof. Solnař) sem zahrnují i poměr hrozící a způsobené škody, protože je třeba zvážit i to, co za dané situace bezprostředně hrozí.

Způsob provedení útoku je pojmem užším. Nezahrnuje všechny okolnosti, které situaci doprovázely, a omezuje se pouze na způsob, jakým útočnick jednal.

Důležité jsou i použité prostředky, které je třeba posuzovat v rámci způsobu útoku. Mají relevanci v tom případě, že obránce z nich může usuzovat na intenzitu útoku. Obránce používá prostředku, který je právě po ruce. Intenzita obrany a tudíž i její přiměřenost (zcela zjevná nepřiměřenost) není závislá na použitém prostředku, ale na způsobu jeho použití. Dále je třeba také posoudit jaké prostředky má obránce po ruce. Skutečnost, že obránce použije zbraně proti útočnickovi, který není ozbrojen, neznamená, že jde o nepřiměřenou obranu.⁴³

Nutná obrana je reakcí na protiprávní útok. Útočnick však při tomto útoku neztrácí všechna svá práva, ale pouze ta, která je třeba obětovat k odvracení útoku. Největší problémy při posuzování nutné obrany působí otázka přiměřenosti resp. nepřiměřenosti obranné reakce ohrožené osoby.

Přiměřenost je tedy poměr mezi jednáním, které je útokem resp. způsobem útoku a mezi jednáním, které je zaměřeno k obraně resp. způsobem obrany a posuzuje se především podle intenzity útoku a následné obrany. Je zřejmé, že obrana musí být dostatečně intenzivní respektive intenzivnější než útok, aby útok odvrátila, nesmí však být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Přiměřenost není vyloučena neúměrností mezi napadeným a obětovaným zájmem; nelze zcela jistě a vždy říci, že nutná obrana byla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku na základě faktu neúměrnosti mezi napadeným a obětovaným zájmem. Toto je jednou, ale nikoliv však jedinou, okolností podle které se bude posuzovat, zda nutná obrana byla či nebyla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku). Lze beztrestně chránit i zájem nižší kategorie nebo i méně důležitý zájem a to i obětováním vyššího či významnějšího zájmu. Dle mého názoru je důležité jakým způsobem a za jakých okolností je tento zájem napaden. Tzn., že je například možno poranit, či usmrtit útočnicka při obraně majetku.

⁴³ Česko. Rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 47/1995 In Sbírnka interních aktů a řízení Ústavního soudu.

Nesplnění podmínek nutné obrany nelze dovozovat ani z té skutečnosti, že napadený se nevyhnul útoku jinak, než použitím obrany. Protože nikdo není povinen ustupovat před neoprávněným útokem na zájmy chráněné trestním zákonem, ale má naopak právo použít proti takovému útoku obranu, která není zcela zjevně nepřiměřená povaze nebezpečnosti útoku.⁴⁴

6.4 Oprávněné použití zbraně

Institut oprávněného použití zbraně vymezuje § 32 trestního zákoníku následovně: Trestný čin nespáchá, kdo použije zbraně v mezích stanovených jiným právním předpisem.

Příslušnými zákonnými předpisy, které použití zbraně upravují, se rozumí zákony, na něž zákon odkazuje, tedy ty, jež použití regulují a stanovují jeho přesné a konkrétní podmínky. Jde ve své podstatě o předpisy práva správního.⁴⁵

Samotným použitím zbraně se rozumí zacházení se zbraní způsobem, k němuž je technicky určena, tedy zkonstruována. Proto použitím rozumíme u střelné zbraně její použití ke střelbě, bodné k bodání, sečné k sekání atd.

Použití zbraně způsobem jiným, např. střelné zbraně k úderu či hrozbě, se posuzuje jako donucovací prostředek, nikoliv použití zbraně. Za donucovací prostředek se považuje i varovný výstřel (ač je zde zbraň použita ke svému konstrukčnímu účelu), který tvoří neformální hranici mezi použitím zbraně jako donucovacího prostředku a jako zbraně podle trestního zákoníku. Jak vyplývá z jednotlivých předpisů, nelze ale z oprávnění použít zbraň dovodit bez dalšího, že oprávněná osoba může vždy osobu, proti níž zakročuje, usmrtit.

V jednotlivých zákonech jsou podmínky a povinnosti při použití zbraně, a vymezení vlastního pojmu zbraň, stanoveny vždy trochu odlišně. I když jsou do značné míry shodné, pro přesnost a přehlednost je třeba uvést okolnosti použití zbraně v každém zákoně zvlášť podle jednotlivých předpisů.⁴⁶

Z hlediska sledované kategorie použití zbraně soukromou osobou, která tak svým způsobem dosahuje zabezpečení veřejného pořádku, nás může zajímat spíše

⁴⁴ KOUCKÝ, R.: K problematice nutné obrany, *Právní fórum*, 2006, č. 12, s. 437-439

⁴⁵ např. zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, zák. č. 553/1991 Sb., o obecní policii, zák. č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážní, zák. č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, zák. č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě

⁴⁶ DUFFEK, L. Oprávněné použití zbraně podle trestního zákona, *Právní fórum*, 2006, č. 6, s. 13

zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních, který upravuje mj. i okolnosti nabývání, nošení a držení zbraní a střeliva.

6.5 Petiční právo

Petice (z lat. petitio - požadavek, žádost) představují jednu z významných forem komunikace veřejnosti s orgány veřejné moci ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu.

V současné době je právo petiční na ústavněprávní úrovni zakotveno v čl. 18 Listiny základních práv a svobod. Nové ústavní úpravě petičního práva však předcházelo přijetí zákona č. 85/1990 Sb., o právu petičním, který upravuje konkrétní režim podání a vyřizování petic.

Uplatněním petičního práva nemůže být naplněna skutková podstata trestného činu či správního deliktu (např. přestupku). S tímto pravidlem však zároveň souvisí naplnění legitimního požadavku na to, aby nikdo nezneužíval svých práv a svobod na úkor jiných.

Petiční zákon upravuje shromažďování podpisů jednotlivců (fyzických osob), zatímco v případě právnických osob (i když i ony jsou nositeli petičního práva) nestanoví bližší formální požadavky na jejich identifikaci.

Orgán veřejné moci, který je adresátem petice, je povinen ji přijmout. Vzhledem k tomu, že vyřizování petice není řízením správním či jiným právním řízením, neaplikují se zde obecné předpisy o správním řízení. Procedura vyřízení petice má svoji zvláštní úpravu danou petičním zákonem, přičemž jak lhůta pro postoupení petice věcně příslušnému orgánu, tak i lhůta pro vyřízení petice mají zásadně pořádkový charakter.

I když petiční zákon představuje obecnou právní úpravu petic, obsahuje jeho ustanovení § 6 rovněž regulaci svým způsobem speciální petice. Onu „speciálnost“ této petice lze shledat ve zvláštním způsobu jejího přijetí. Konkrétně jde o petici, která vzešla ze shromáždění. Úpravu těchto petic předpokládá § 6 odst. 7 zákona č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím. Jak zákon o právu shromažďovacím, tak ani zákon petiční nijak nepředjímá možný způsob schválení petice vzešlé ze shromáždění. Způsob schválení petice shromážděním bude v praxi různorodý (záleží bude třeba např. na konkrétním počtu účastníků shromáždění), kdy bude zejména na svolavateli shromáždění, jak zjistí skutečnou vůli účastníků shromáždění (resp. její většiny), která se má promítnout do obsahu petice. Nelze ani vyloučit, že i u petic vzešlých ze

shromáždění bude např. uplatněn proces shromažďování podpisů, načež by se postupovalo shodně, jako je tomu u klasických „listinných“ petic.

Petiční zákon ukládá státním orgánům povinnost upravit způsob přijímání, projednávání a vyřizování petic jim adresovaných ve svých jednacích řádech nebo obdobných předpisech. Jednací řády (nebo obdobné předpisy), které mají upravit problematiku petic, budou mít zpravidla povahu interních (vnitřních) předpisů státních orgánů. Zákonné úpravy přijímání, projednávání a vyřizování petic jsou obsaženy v jednacích řádech obou komor Parlamentu České republiky, a to jednak v § 113 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, a jednak v § 142 a § 142a zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu.

Vzhledem k tomu, že i územní samosprávné celky jsou podle čl. 18 odst. 1 Listiny adresáty petic, musejí i ony upravit otázku přijímání, projednávání a vyřizování petic ve svých předpisech. Povinnost stanovit pravidla pro přijímání a vyřizování petic je obsažena v § 102 odst. 2 písm. n) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v § 59 odst. 1 písm. h) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), a v § 68 odst. 2 písm. e) zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Ve všech citovaných případech se jedná o vyhrazenou pravomoc rady příslušného územního samosprávného celku. Petice jsou tak důležitým nástrojem občanské společnosti ke střežení veřejného pořádku.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabýval tématem veřejného pořádku.

Téma je dostatečně zastoupeno množstvím odborné literatury, což je zapříčiněno tím, že veřejný pořádek je upraven (nebo alespoň dotčen) v celé řadě právních předpisů, které v některých případech také na sebe vzájemně odkazují. Ve většině rozsahu své práce jsem pracoval se zněním právních předpisů a případně i jejich odbornými komentáři. K tématu také existuje množství odborných časopiseckých článků.

Největší akcent je v práci, která je zpracovávána teoreticky, kladen na sledování hlediska trestněprávního, přičemž sledovaný okruh skutkových podstat trestných činů, které ve své podstatě chrání veřejný pořádek, je natolik obsáhlý, že nebylo možno veškeré relevantní trestné činy komentovat do přílišných podrobností.

Omezený rozsah mé práce mi nedovolil realizovat veškeré zamýšlené oblasti, do kterých jsem se hodlal v souvislosti s ochranou veřejného pořádku pustit. Jistě by stála za úvahu komparace naší právní úpravy a právním řádem zahraničním.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

DUFFEK, L. Oprávněné použití zbraně podle trestního zákona, *Právní fórum*, 2006, č. 6

GŘIVNA, T. Trestní postih korupce v soukromé sféře, *Trestněprávní revue*, 2005, č. 2

HENDRYCH, D. *Právní slovník*, 3. vyd., Praha: C.H. Beck, 2009, 1459 s., ISBN 978-80-7400-059-1

LANGER, P. Trestný čin opilství (1. část), *Bulletin advokacie*, 2005, č. 2

KOUCKÝ, R.: K problematice nutné obrany, *Právní fórum*, 2006, č. 12

KOUDELKA, Z. Noční klid a obecně závazné vyhlášky, *Právní rádce*, 2004, č. 1

KOUDELKA, Z. Veřejný pořádek a obecně závazné vyhlášky, *Právní rádce*, 2001, č. 9

KOUDELKA, Z., ONDRUŠ, P. *Zákon o obcích (obecní zřízení): komentář*, 1. vyd., Praha: Linde, 310 s., ISBN 80-7201-326-2

KUBOVÁ, O.: K některým otázkám krajní nouze, *Bulletin advokacie*, 1998, č. 10

MANDÁK, V. Trestný čin nadřizování spáchaný advokátem, *Bulletin advokacie*, 2009, č. 3

MATES, P. Postavení soukromých bezpečnostních služeb a jejich zaměstnanců, *Právní praxe v podnikání*, 1995, č. 12

PIKNA, B. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*, 4. vyd., Praha: Linde, 2007, 511 s., ISBN 978-80-7201-686-0

PROUZA, D. *Trestní zákoník*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2010, 1222 s., ISBN 978-80-7400-187-1

SLUNÉČKO, P. K trestnému činu výtržnictví podle § 202 trestního zákona, *Právo a zákonnost*, 1991, č. 10

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II, komentář*, 1. vyd., Praha: C.H. Beck, 2010, 3285 s., ISBN 978-80-7400-178-9

ŠTURMA, P. Nové mezinárodní instrumenty k boji proti korupci i organizovanému zločinu, *Právník*, 2000, č. 3

VETEŠNÍK, P., JEMELKA, L. *Zákon o obecní policii, komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009, 542 s., ISBN 80-86598-37-3

VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou, *Trestněprávní revue*, 2009, č. 11

Právní předpisy

Česko. Zákon č. 140/1961 Sb. ze dne 8. prosince 1961, trestní zákon. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 65, s. 0465 – 0513.

Česko. Zákon č. 141/1961 Sb. ze dne 9. prosince 1961, trestní řád. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 0513 – 0577.

Česko. Zákon č. 99/1963 Sb. ze dne 4. prosince 1963, občanský soudní řád. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1963, částka 56, s. 0383 – 0431.

Česko. Zákon č. 200/1990 Sb. ze dne 18. května 1990, o přestupcích. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1991, částka 104, s. 0810 - 0842.

Česko. Zákon č. 553/1991 Sb. ze dne 30. prosince 1991, o obecní policii. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1991, částka 104, s. 2736 – 2742.

Česko. Zákon č. 286/1995 Sb. ze dne 8. prosince 1995, částka 74, s. 3890 - 3920, kterým se mění a doplňuje zákon č. 455/1991 Sb. ze dne 15. listopadu 1991, o živnostenském podnikání. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1991, částka 87, s. 2122 - 2158.

Česko. Zákon č. 128/2000 Sb. ze dne 15. května 2000, o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 38, s. 1737 – 1764.

Česko. Zákon č. 256/2001 Sb. ze dne 29. června 2001, o pohřebnictví a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001, částka 98, s. 5669 – 5682.

Česko. Zákon č. 119/2002 Sb. ze dne 9. dubna 2002 o zbraních. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, částka 52, s. 3038 - 3070.

Česko. Zákon č. 121/2008 Sb. ze dne 15. dubna 2008, o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 39, s. 1530 – 1537.

Česko. Zákon č. 129/2008 Sb. ze dne 16. dubna 2008, o výkonu zabezpečovací detence. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 41, s. 1650 – 1672.

Česko. Zákon č. 273/2008 Sb. ze dne 11. srpna 2008, o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 91, s. 4086 – 4156.

Česko. Zákon č. 40/2009 Sb. ze dne 9. února 2009, trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 0354 – 0464.

Judikatura

Rozhodnutí Zm II 211/27, 25. 08. 1927

R 25/1975

R 54/1994

R 47/1995

nález ÚS, sp. zn. I. ÚS 229/1998

Ostatní prameny

KAŠPÁRKOVÁ, M. Jak může obec zajistit veřejný pořádek v obci, Stanovisko Svazu měst a obcí, publikováno v databázi ASPI, ID: LIT32598CZ

Metodický pokyn č. 2/1996 Ministerstva hospodářství k novelizaci živnostenského zákona č. 286/1995 Sb.

Nejvyšší státní zastupitelství: Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k možnosti postihu jednání osoby, spočívající v padělání nebo pozměňování notářské ověřovací doložky jako trestného činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 trestního zákona, poř. č. 2/2006

Nejvyšší státní zastupitelství: Stanovisko k šíření extremistické propagandy prostřednictvím zvukové nahrávky, poř. č. 3/1998

Vláda ČR, Důvodová zpráva k návrhu nového trestního zákoníku, část druhá, tisk 410/0

Vláda ČR, Důvodová zpráva k návrhu zákona o výkonu zabezpečovací detence, tisk 251/0

Seznam zkratek

Zkratka	Význam zkratky
ASPI	Automatizovaný systém právních informací
č.	číslo
ČR	Česká republika
ID	identifikační číslo
ISBN	mezinárodní standardní číslo knihy
kol.	kolektiv
o.s.ř.	občanský soudní řád
odst.	odstavec
písm.	písmeno
poř. č.	pořadové číslo
resp.	respektive
s.	strana
Sb.	sbírka zákonů
sp. zn.	spisová značka
ÚS	Ústavní soud